ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

10. Sınıf
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
CEVAP ANAHTARI

1. TEMA
SÖZÜN EZGİSİ

OKUMA

TDE2.1. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

a) TDE2.1.1. İnceler ve görüş oluşturur.
b) TDE2.1.2. Seçim yapar.

TDE2.2. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

a) TDE2.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE2.2.2. Tahmin eder.
c) TDE2.2.3. Çıkarım yapar.
ç) TDE2.2.4. Karşılaştırır.
d) TDE2.2.5. Sınıflandırır.
e) TDE2.2.6. Tepki verir.

1

TDE2.3. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

a) TDE2.3.1. Nesne, olgu ve olaylara ilişkin parçaları belirler.
b) TDE2.3.2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler.

TDE2.4. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlere yönelik okuma sürecini değerlendirebilme

a) TDE2.4.1. Kendini değerlendirir.
b) TDE2.4.2. Tepki ortaya koyar.

KONUŞMA

TDE3.1. Belirlenen bir tema çerçevesinde seçtiği şiirlerden oluşan bir şiir dinletisi hazırlama ve sunma sürecini yönetebilme

a) TDE3.1.1. Seçim yapar.
b) TDE3.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE3.2. Seçtiği şiirleri etkili ve güzel bir biçimde sunmak için şiir dinletisinin içeriğini oluşturabilme

a) TDE3.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE3.2.2. Tahmin eder.
c) TDE3.2.3. Karşılaştırır.
ç) TDE3.2.4. Sınıflandırır.
d) TDE3.2.5. Yeniden ifade eder.
e) TDE3.2.6. Tepki verir.
f) TDE3.2.7. Sesle anlam oluşturur.
g) TDE3.2.8. Görsel ögeleri kullanır.
ğ) TDE3.2.9. Sunar.

TDE3.3. Seçilen şiirleri etkili ve güzel bir biçimde sunabilmek için kural uygulayabilme

a) TDE3.3.1. Plan hazırlar.
b) TDE3.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
c) TDE3.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.
ç) TDE3.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.
d) TDE3.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.
e) TDE3.3.6. Bağdaşıklık ögelerini kullanır.
f) TDE3.3.7. Beden dilini ve mekânı kullanır.

TDE3.4. Gerçekleştirilen şiir dinletisine yönelik süreci değerlendirebilme

a) TDE3.4.1. Kendini değerlendirir.
b) TDE3.4.2. Tepki ortaya koyar.

DİNLEME/İZLEME

TDE1.1. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme
a) TDE1.1.1. Seçim yapar.
b) TDE1.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE1.2. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
a) TDE1.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE1.2.2. Tahmin eder.
c) TDE1.2.3. Çıkarım yapar.
ç) TDE1.2.4. Karşılaştırır.
d) TDE1.2.5. Sınıflandırır.
e) TDE1.2.6. Tepki verir.

TDE1.3. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
a) TDE1.3.1. Parçaları belirler.
b) TDE1.3.2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler.

TDE1.4. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlere yönelik dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme
a) TDE1.4.1. Kendini değerlendirir.
b) TDE1.4.2. Tepki ortaya koyar.

YAZMA

TDE4.1. Dinlediği/izlediği metni film şeridi hâline getireceği yazma sürecini yönetebilme

a) TDE4.1.1. Seçim yapar.
b) TDE4.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE4.2. Dinlediği/izlediği metni film şeridi hâline getireceği yazısına içerik oluşturabilme

a) TDE4.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE4.2.2. Tahmin eder.
c) TDE4.2.3. Karşılaştırır.
ç) TDE4.2.4. Sınıflandırır.
d) TDE4.2.5. Yeniden ifade eder.
e) TDE4.2.6. Tepki verir.
f) TDE4.2.7. Görsel ögeleri kullanır.
g) TDE4.2.8. Sunar.

TDE4.3. Film şeridi hâline getirdiği yazısını düzenlerken kural uygulayabilme

a) TDE4.3.1. Plan hazırlar.
b) TDE4.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
c) TDE4.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.
ç) TDE4.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.
d) TDE4.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.
e) TDE4.3.6. Bağdaşıklık ögelerini kullanır.
f) TDE4.3.7. Yazım kurallarını uygular.
g) TDE4.3.8. Noktalama kurallarını uygular.

TDE4.4. Film şeridi hâline getirdiği yazısına yönelik yazma sürecini değerlendirebilme

a) TDE4.4.1. Kendini değerlendirir.
b) TDE4.4.2. Tepki ortaya koyar.

OKUMA

METİN TÜRÜ: ŞİİR (KOŞUK)

1. Aşağıda boş bırakılan yerlere uygun ifadeleri yazınız.

Nazım Birimi

Şiirde anlam bütünlüğü sağlayan ve şiiri oluşturan en küçük dize topluluğuna nazım birimi adı verilir.

Uyak ve Redif

Uyak (Kafiye): *Şiirde dizelerin sonunda tekrarlanan ve ahengi sağlayan farklı anlam ve görevlerdeki seslerin, kelimelerin benzerliğidir.*
Redif: *Şiirde uyaktan sonra tekrarlanan, yapı ve görevleri aynı olan sesler, ekler ya da anlamları aynı olan kelime ve söz öbekleridir.*

Tema

Şiirde iletilmek istenen mesajdır.

Ölçü

Şiirdeki dizelerin hece sayısına veya hecelerin ses değeri bakımından denkliğine dayanan ahenk unsuruna ölçü denir. Hece ölçüsü, şiiri oluşturan dizelerin hece sayısı bakımından eşitliğine dayanır. Aruz ölçüsü ise dizelerdeki hecelerin ses değeri açısından denkliğine dayanır. Serbest ölçüde ise herhangi bir ölçüye bağlı kalınmaz.

2. Aşağıda *Koşuk* adlı şiirle ilişkilendirilebilecek bir görsel verilmiştir.

Verilen görsel ve şiirin adından hareketle şiirin içeriğine ilişkin tahminde bulununuz.

Örnek Cevap: *Şiirde ayrılık acısının anlatıldığını düşünüyorum. Görselde; su kenarında üzgün, düşünceli bir şekilde oturan genç kız ve uzaklaşan bir atlı görülmektedir. Kızın yüz ifadesinin hüzünlü olması atlı kişinin ondan ayrıldığı ve ayrılık acısı çektiğini düşündürüyor.*

3. Yandaki karekodda yer alan okuma stratejilerini inceleyiniz. *Koşuk* adlı şiiri daha iyi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüğünüz okuma stratejisini belirleyiniz. Seçiminizin nedenini yazınız.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

Örnek Cevap: *Bu şiiri daha iyi anlayabilmek için "tahmin ederek okuma" stratejisini seçtim çünkü başlık ve görsel metnin içeriği hakkında ipuçları vermektedir.*

Aşağıdaki *Koşuk* adlı şiiri, seçtiğiniz okuma stratejisini kullanarak okuyunuz.

KOŞUK	**GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE**
Bulnar mini öles köz	(0) baygın göz(ler) beni avlıyor
Kara mengiz kızıl yüz	(ve üzerinde) kara benler (bulunan o) pembe yüz (beni tutsak ediyor).
Andın tamar tükel tuz	Bütün güzellik(ler) ondan damlıyor (sanki);
Bulnap yana ol kaçar	(beni) tutsak ediyor, sonra da kaçıp gidiyor!
Avlap meni koymangız	Beni avlayıp bırakmayın, (ne olur):
Ayık ayıp kaymangız	Söz verip sözünüzden caymayın!
Akar közüm uş tengiz	Gözlerim(den) deniz gibi (yaşlar) akıyor işte;
Tegre yöre kuş uçar	(öyle ki akan gözyaşlarımın) çevresinde kuşlar uçuşuyor.
Yıglap udu artadım	(Beni bırakıp giden sevgilimin) ardından ağlayıp mahvoldum.
Bagrım başın kartadım	Bağrımın (kapanmış olan) yarasını (yeniden) deştim
Kaçmış kutug irtedim	ve kaçıp gitmiş olan mutluluğu aradım durdum.
Yagmur kipi kan saçar	(Gözlerim) yağmur gibi kan(lı yaşlar) saçıyor (şimdi).
Yüknüp manga imledi	(Sevgilimin hayali beni görünce) eğilip bana işaret etti;
Közüm yaşın yamladı	(kendini göstermekle) gözlerimin yaşını silmiş.
Bagrım başın emledi	ve bağrımın yarasını tedavi etmiş oldu.
Elkin bolup ol keçer	(Ne yazık ki sonra) bir konuk gibi geçti gitti.

Anonim
(haz.: Talât Tekin, *XI. Yüzyıl Türk Şiiri*)

4. Okuduğunuz şiirdeki altı çizili kelimelerin anlamlarını şiirin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Günümüz Türkçesiyle karşılaştırdığınızda bu kelimelerde meydana gelen ses değişimlerini yazınız.

Kelime	*Tahminim*	*Ses Değişimi*
köz	*Görme organı.*	*"k" sesi "g" sesine dönüşmüştür.*
tengiz	*Tuzlu su kütlesi.*	*"t" sesi "d" sesine, "ñ/ng" sesi zaman içerisinde imlada "n" sesi olarak gösterilmiştir.*

5. "yöre" **kelimesinin şiirdeki anlamı ile günümüzdeki anlamını karşılaştırıp bir çıkarımınızı yazınız.**

Örnek Cevap: *Şiirdeki "yöre" kelimesi "çevre, etraf" anlamında kullanılmıştır. Günümüzde ise daha çok "Bir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü." anlamında kullanılmaktadır. Bu durum, kelimenin zamanla anlam daralmasına uğradığını göstermektedir.*

6. Şiirde kullanılan kelimelerin şiirin ahengine etkisini şiirden bir örnek göstererek açıklayınız.

Örnek Cevap: *Şiirde aynı veya benzer seslerin tekrarlanması ahengi güçlendirmiştir. Örneğin, "Kaçmış kutug irtedim / Yagmur kipi kan saçar" dizelerinde "k", "m", "r" ve "a" gibi seslerin tekrarı şiire akıcılık kazandırmış ve ezgili bir söyleyiş katmıştır.*

7. Şiirin dil ve anlatımından hareketle ait olduğu edebî geleneği yazınız.

Cevap: *Şiir, sözlü edebiyat geleneğine ait bir koşuktur.*

8. Şiire yönelik bir beğeni veya eleştirinizi gerekçesiyle belirtiniz.

Örnek Cevap: *Şiiri beğendim çünkü ayrılık ve özlem duyguları etkileyici benzetmelerle anlatılmıştır. Özellikle gözyaşlarının denize benzetildiği "Akar közüm uş tengiz / Tegre yöre kuş uçar" dizeleri, yaşanılan acıyı güçlü bir şekilde hissettirmektedir.*

9. *"Akar közüm uş tengiz / Tegre yöre kuş uçar"* **dizelerinden hareketle *Koşuk* adlı şiirde insan ve doğa arasındaki ilişkinin nasıl ele alındığını yorumlayınız.**

Örnek Cevap: *Şiirde insan ve doğa iç içe ele alınmıştır. İnsan duyguları doğadaki varlık ve olaylarla aktarılmıştır. Bu dizelerde sevgilinin ayrılığı nedeniyle dökülen gözyaşları denize benzetilmiştir. Kuşlar da bu denizin etrafında uçmaktadır.*

10. Şiirden bir değer belirleyiniz. Bu değere günlük yaşamınızdan bir örnek veriniz.

Aşağıdaki şiiri okuyunuz.

BİR YOLCUYA

Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın
Bu toprak bir devrin battığı yerdir.
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.

Bu ıssız, gölgesiz yolun solunda
Gördüğün bu tümsek, Anadolunda
İstiklâl uğrunda, nâmûs yolunda
Can veren Mehmedin yattığı yerdir.

Bu tümsek, koparken büyük zelzele,
Son vatan parçası geçerken ele,
Mehmedin düşmanı boğduğu sele
Mübârek kanını kattığı yerdir.

(...)

Necmettin Halil Onan, *Çakıl Taşları*

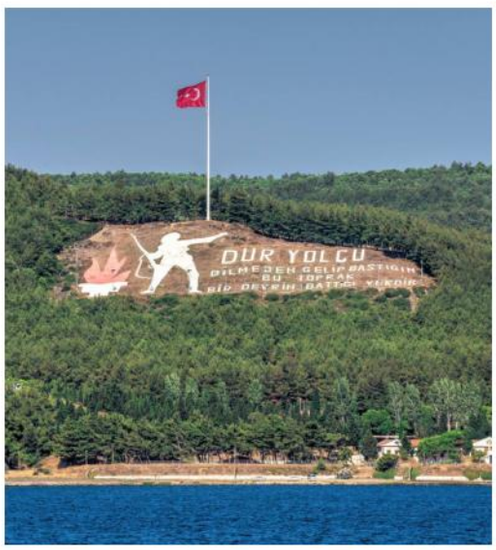

11. *Koşuk* ve *Bir Yolcuya* adlı şiirleri aşağıdaki ölçütlere göre karşılaştırınız.

Ölçütler	*Koşuk*	*Bir Yolcuya*
Tema	*Ayrılık*	*Vatan sevgisi*
Dönem	*İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı*	*Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı*
İleti	*Ayrılık, insana derin özlem ve acı yaşatır.*	*Vatan uğruna yapılan fedakârlıklar unutulmamalıdır.*
Dil ve Üslup	*Dili sadedir, lirik bir anlatım vardır.*	*Dili sade ve anlaşılırdır. Coşkulu, hitabet ağırlıklı bir anlatım vardır.*
Ahenk Unsurları	*Ölçü, ses tekrarları ve uyaklarla ahenk sağlanmıştır.*	*Ölçü, uyak, hitaplar ve ses tekrarları ile ahenk sağlanmıştır.*

12. *Koşuk* ve *Bir Yolcuya* adlı şiirlerden hareketle Türk edebiyatının değişim ve dönüşümü hakkındaki görüşlerinizi yazınız.

Örnek Cevap: *Koşuk ve Bir Yolcuya adlı şiirlerden hareketle Türk edebiyatının zaman içinde değişip geliştiğini düşünüyorum. Koşuk adlı şiirde aşk, ayrılık gibi bireysel duygular işlenirken Bir Yolcuya adlı şiirde vatan sevgisi işlenmiştir. Koşuk adlı şiirde eski Türkçe kelimeler kullanılırken Bir Yolcuya adlı şiirde günümüz Türkçesine daha yakın ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Buna karşın her iki şiirde de insanlara düşünce ve duygu kazandırma amacı korunmuştur. Bu durum Türk edebiyatında dil ve anlatımın değiştiğini ancak duygu, düşünce aktarma özelliğinin devam ettiğini göstermektedir.*

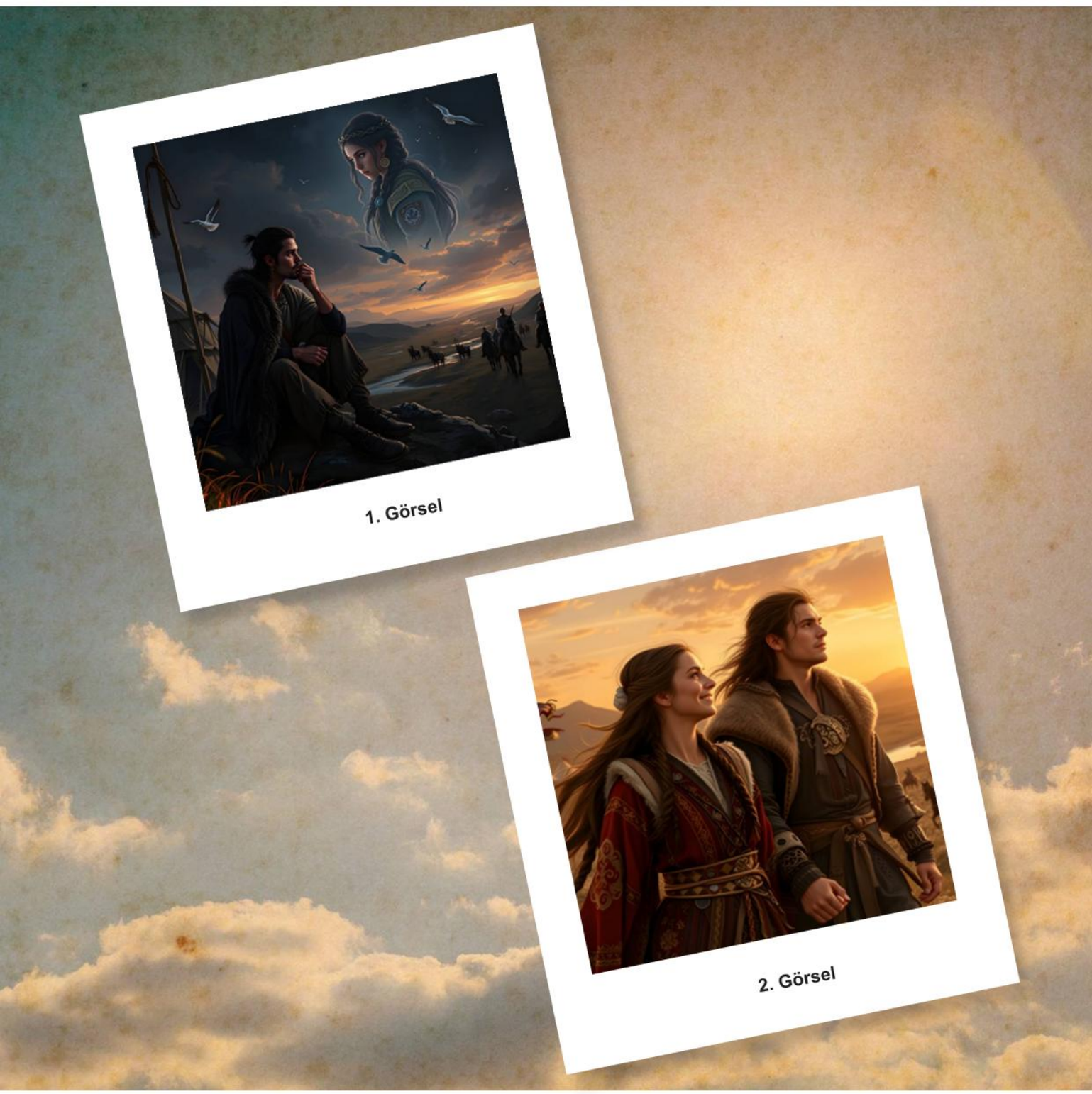

13. Bu görsellerden hangisinin *Koşuk* adlı şiirin içeriğini daha iyi yansıtacağını düşünüyorsunuz? Seçiminizi gerekçelendirerek yazınız.

METİN TÜRÜ: ŞİİR (KOŞMA)

1. Aşağıda *Koşma* adlı bir şiir ve bu şiirle ilişkilendirilebilecek bir görsel verilmiştir. Verilen görsel ve şiirin adından hareketle şiirin içeriğine ilişkin tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçeleriyle açıklayınız.

Örnek Cevap: *Şiirde ayrılık acısı ve sevgiliye duyulan özlemin anlatıldığını düşünüyorum. Görseldeki ozanın üzgün olması, sevdiğinden ayrı kaldığını ve ayrılık acısı çektiğini düşündürüyor.*

2. Yandaki karekodda yer alan okuma stratejilerini inceleyiniz. Okuyacağınız *Koşma* adlı şiiri daha iyi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüğünüz okuma stratejisini belirleyiniz. Seçiminizin nedenini yazınız.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

Örnek Cevap: *Bu şiiri daha iyi anlayabilmek için "tahmin ederek okuma" stratejisini seçtim. Çünkü başlık ve görsel metnin içeriği hakkında ipuçları vermektedir. Okuma sırasında bu ipuçlarından hareketle şiiri daha dikkatli ve anlamlı bir şekilde okuyacağımı düşünüyorum.*

Aşağıdaki *Koşma* adlı şiiri, seçtiğiniz okuma stratejisini kullanarak okuyunuz.

KOŞMA

Seyyah oldum gezdim gurbet illeri
Kâr etti bağrıma yeter ayrılık
Söyleyeyim başa gelen halleri
Ölümden çok çektim beter ayrılık

Şu aşkın ateşi sönmüyor serde
Ah çeker ağlarım gezdiğim yerde
Ben burda kalmışım dost gurbet ilde
Beni ilden ile atar ayrılık

Ben terk eylesem de diyarı gurbet
Âşıklar sâdıklar kavuşur elbet
Dost ile bir saat yapsam muhabbet
Sevdiğim gözüme tüter ayrılık

Karac'oğlan der ki talkın verincek
Ötüşür bülbüller gonca gülüncek
Ben burda yar orda böyle kalıncak
İster ölüm olsun ister ayrılık

Karacaoğlan
(haz.: Cahit Öztelli, *Karacaoğlan*)

3. *"Ben burda yar orda böyle kalıncak / İster ölüm olsun ister ayrılık"* **şairin bu dizelerdeki görüşüne katılıp katılmadığınızı gerekçenizle açıklayınız.**

4. Aşağıda verilen T diyagramının sol sütununa *Koşuk* adlı şiirin, sağ sütununa ise *Koşma* adlı şiirin içerik ve yapı özelliklerine yönelik ikişer tespitinizi yazınız.

T DİYAGRAMI	
KOŞUK	***KOŞMA***
İçerik Özellikleri:	***İçerik Özellikleri:***
• *Ayrılık teması işlenmiştir.*	• *Ayrılık teması işlenmiştir.*
• *Bireysel duygular ön plandadır.*	• *Bireysel duygular ön plandadır.*
Yapı Özellikleri:	***Yapı Özellikleri:***
• *Nazım birimi dörtlüktür.*	• *Nazım birimi dörtlüktür.*
• *Hece ölçüsü kullanılmıştır.*	• *Hece ölçüsü kullanılmıştır.*

5. *Koşuk* adlı şiirin dil ve anlatım özelliklerinden hareketle söyleyicinin üslup seçimi hakkındaki görüşünüzü yazıp böyle bir üslup tercih etmesinin nedenini açıklayınız.

Örnek Cevap: *Söyleyici, duygulu ve içten bir anlatım tarzı kullanmıştır. Sevgilisine duyduğu özlemi ve ayrılık acısını benzetmelerden yararlanarak etkileyici bir şekilde dile getirmiştir. Yaşadığı duyguları dinleyicilere daha güçlü hissettirmek ve onları etkilemek amacıyla böyle bir üslup tercih etmiş olabilir.*

6. *Koşuk* adlı şiirin yapı unsurları, dil ve anlatım özellikleri ile içeriğini dikkate alarak ait olduğu dönem ve toplumla ilişkisini açıklayınız.

Örnek Cevap: *Koşuk adlı şiir İslamiyet öncesi Türk toplumunun yaşamını ve duygu dünyasını yansıtır. Şiirde sade bir dil kullanılmış, doğa ve insan ilişkisi ön plana çıkarılmıştır. Bu özellikler göçebe yaşam süren Türklerin kültürel yapısıyla ilişkilidir.*

7. Okuduğunuz *Koşuk* ve *Koşma* adlı şiirlerdeki kelime veya kelime grubu çeşitlerinden birer örneği aşağıdaki tabloya yazınız.

İsim	*kuş, ayrılık*
İsim Tamlaması	*közüm yaşın, aşkın ateşi*
Sıfat	*kızıl, bir*
Sıfat Tamlaması	*kızıl yüz, bir saat*

8. Bulduğunuz kelime veya kelime grubu çeşitlerinin metnin içeriğine, dil ve anlatımına olan katkısıyla ilgili bir yorumunuzu yazınız.

Örnek Cevap: *İsimler şiirlerde anlatılan duyguları belirgin hâle getirmiştir. Sıfatlar ise bu duyguları daha ayrıntılı ifade ederek güçlü imgelerin oluşmasını sağlamış ve anlatıma canlılık, ahenk katmıştır.*

Aşağıdaki metinleri okuyunuz. 9, 10 ve 11. soruları bu metinlere göre cevaplayınız.

1. Metin

SAGU	**GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE**
Alp Er Tunga öldü mü	Alp Er Tunga öldü mü?
Isız ajun kaldı mu	Kötü dünya kaldı mı?
Ödlek öçin aldı mu	Felek (böylece) öcünü aldı mı?
Emdi yürek yırtılur	Şimdi yürek(ler onun ölümünün acısı ile) parçalanıyor.
(…)	
Ödlek küni tavratur	Feleğin günleri çabuk geçer.
Yalnguk küçin kevretür	(ve felek böylece) insanın gücünü (git gide) zayıflatır;
Erdin ajun sevritür	(ve) dünyadaki insanları azaltır.
Kaçsa takı ertilür	(İnsanlar felekten kurtulmak için) kaçsalar (bu yarışta) yine geçilirler.

(...)

Anonim (haz.: Talât Tekin, *XI. Yüzyıl Türk Şiiri*)

2. Metin

SAVLAR	**GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE**
• Yalınguk oğlı yokadur, edgü atı kalır.	İnsan ölür, iyi adı kalır.
• Arpasız at aşumas, arkasız alp çerig sıyumas.	Arpasız at aşamaz, arkasız alp çeriyi kıramaz.
• Ulugnı uluglasa kut bolur.	İnsan, büyüğüne saygı gösterirse bahtiyarlık olur.
• Kut belgüsi bilig.	Saadetin alameti bilgi ve akıldır.
• Suv birmeske süt bir.	Su vermeyene süt ver.

Anonim (haz.: Şükrü Elçin, *Halk Edebiyatına Giriş*)

3. Metin

ERGENEKON DESTANI

(…)

Dört yüz yıl sonra Ergenekon'da kendileri ve sürüleri o kadar çoğaldılar ki sığmadılar. Bu sebepten bir yere toplanıp oturup konuştular. Dediler ki: Atalarımızdan işittik. Ergenekon'un dışında geniş yerler, güzel yurtlar olurmuş. Bizim yurdumuz eskiden o yerlerde imiş... Dağların arasından yol izleyip bulalım. Göçüp çıkalım. Her kim bize dostum derse onunla görüşelim. Düşmanlarla görüşelim, dediler. Hepsi bu sözü beğenip çıkmaya yol izlediler, bulamadılar (O zaman) bir demirci dedi ki: "Burada bir demir mâdeni var. Yalın kata benziyor. Şunun demirini eritsek bir yol olurdu." Varıp o yeri gördüler. Bu sözü de beğendiler. Dağın geniş yerine bir kat odun, bir kat kömür dizdiler. Dağın üstünü, arka yanını, beri yanını (böylece) doldurduktan sonra yetmiş deriden körük yapıp yetmiş yerde kurdular. (Ateşleyip) körüklediler. Tanrının gücü ile ateş kızdıktan sonra demir dağ eriyip akıverdi. Yüklü deve çıkacak kadar yol oldu. O günü, o ayı, o saati belleyip dışarı çıktılar. O günden beri Gök-Türklerde âdet olmuştur. O günü bayram sayarlar: Bir parça demiri ateşe salıp kızdırırlar. (Önce) Han, bunu kıskaçla tutup örse koyar, çekiçle döver. Ondan sonra beyler de öyle yapar, bu günü mukaddes bilirler.

(…)

Nihad Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyâtı Târihi*

9. Aşağıdaki tabloya okuduğunuz metinlerde geçen değerlere birer örnek yazınız.

	Değerler
Sagu	*Vefa*
Sav	*Bilgelik*
Ergenekon Destanı	*Birlik ve beraberlik*

10. Bulduğunuz değerler günümüzdeki toplum yaşamını nasıl etkilemektedir? Açıklayınız.

Örnek Cevap: *Bu değerler günümüzde de toplum yaşamını olumlu yönde etkilemektedir. Bilgiye ve bilge kişilere değer vermek insanların kendilerini geliştirmesine, büyüklere saygı göstermek toplumsal ilişkilerin güçlenmesine, birlik ve beraberlik ise insanların ortak amaçlar doğrultusunda dayanışma içinde hareket etmesine katkıda bulunmaktadır. Sevgi, bağlılık ve vefa gibi değerler de insanlar arasındaki ilişkilerin güçlenmesine yardımcı olmaktadır.*

11. Okuduğunuz sagu, savlar ve destandan hareketle Türk toplumunun eski yaşamı hakkındaki bir görüşünüzü yazınız.

Örnek Cevap: *Bu metinlerden hareketle Türklerin özgürlüklerine düşkün ve geleneklerine bağlı bir toplum olduklarını düşünüyorum.*

12. Aşağıdaki metinleri okuyunuz.

A Metni

(...)

Nasıl oldu, ben de bilmiyorum; birdenbire olduğum yerde çok uzun bir uykudan uyanmış gibi doğruldum ve etrafıma şaşkın şaşkın bakmaya başladım. İnsan, eşya, bütün etrafımdakiler benimle alakalarını kesmiş gibiydiler, her şey, hepsi bana yabancı oluvermişti. Bu kadar senelik karımı, kendi çocuklarımı, evimi, odanın her biri vaktinde hayatımın bir hadisesi olmuş eşyasını, velhasıl elimdeki işe ve üstümdeki elbiseye kadar hiçbir şeyi tanımıyordum. O anda bir aynada kendi yüzümü görsem belki onu da tanıyamazdım. O kadar kendi hakikatimde, rüyalarımın hakikatinde uyanmıştım.
(...) Bu daha sade bir şey, uzun gafletinde birden uyanan ruhun kendi kendisine tertip ettiği bir nevi cürmümeşhuttu. Hakikatten, bütün bunların benim içimle, günlerin sefaleti altında haberim olmadan için için kaynayan asıl benliğimle ne alakası olabilirdi?

(...)

Ahmet Hamdi Tanpınar, *Abdullah Efendi'nin Rüyaları*

B Metni

(...)

Teravih namazından az sonra da Tuğrul ve Çağrı Beylerin, bütün Ordu Beylerin, savaş görmüş ihtiyarları ve Sarı Hocayı meşveret üzere çağırdığını herkes duydu. Artık her kafadan bir ses çıkıyordu: "Meşverete filan çağrılmış, falan çağrılmamış." lâfları köşede bucakta sık söyleniyordu. Tuğrul ve Çağrı Beylerin meşveret kurduğu evin dört bir yanı bir sıra nöbetçi ve gözcü ile korunduğu, evin yüz adım uzağından bile kimse geçirilmediği için her söylenti ayrı bir önem kazanıyordu. Fakat kimse kötü düşünemiyordu; korku değil merak vardı. Tuğrul ve Çağrı Beyler, meşveret için gerçekten bütün ordu beyleri ile yaşlı savaşçıları, ordunun öteki ileri gelenlerini çağırmışlardı.

(...)

Mustafa Necati Sepetçioğlu, *Kilit*

Koşuk **adlı şiir ile A ve B metinlerini inceleyiniz. Her metnin ilişkili olduğu bir disiplini yazınız.**

Örnek Cevap: *Koşuk ve A metni psikoloji, B metni ise tarih ile ilişkilidir.*

13. Okuduğunuz sözlü kültür ürünlerinin (koşuk, sagu, sav, destan) millî kimliğin oluşumundaki etkisini açıklayınız.

Örnek Cevap: *Bu ürünler Türk milletinin tarihini, kültürünü, geleneklerini ve ortak değerlerini gelecek nesillere aktarmıştır. Böylece millet olma bilincinin gelişmesine ve millî kimliğin korunmasına katkı sağlamıştır.*

Verilen *Sen Nerdesin?, Bugün Hava Güzel, Anlatamıyorum* ve *Güz* adlı şiirleri okuyunuz. 14, 15, 16 ve 17. soruları bu şiirlere göre cevaplayınız.

SEN NERDESİN?

Caddeden sokaklara doğru sesler elendi,
Pencereler kapandı, kapılar sürmelendi.
Bir kömür dumanıyla tütsülendi akşamlar,
Gurbete düşmüşlerin başına çöktü damlar...
Son yolcunun gömüldü yolda son adımları,
Bekçi sert bir vuruşla kırdı kaldırımları.
Mezarda ölü gibi yalnız kaldım odamda:
Yanan alnım duvarda, sönen gözlerim camda,
Yuvamı çiçekledim, sen bir meleksin diye,
Yollarını bekledim görüneceksin diye.
Senin için kandiller tutuştu kendisinden,
Resmine sürme çektim kandillerin isinden.
Saksıda incilendi yapraklar senin için.
Söylendi gelmez diye uzaklar senin için...
Saatler saatleri vurdu çelik sesiyle,
Saatler son gecemin geçti cenazesiyle,
Nihayet ben ağlarken toprağın yüzü güldü,
Sokaklardan caddeye doğru sesler döküldü...

Faruk Nafiz Çamlıbel, *Han Duvarları*

BUGÜN HAVA GÜZEL

Bugün hava güzel,
Bugün içim içime sığmıyor.
Annemden mektup aldım,
Memlekette gibiyim.
Allaha çok şükür karnım tok;
Elimi uzatsam kahve fincanı dudaklarımdadır.
Kuşlar kaçmıyor benden;
Bir güvercin kanadında okşuyorum
Göklerin maviliğini.
Serçelerin cıvıltısıyla siniyor içime
Ağaçların yeşilliği.
Bulutların ipek gölgesi
Çocukların yüzünde hışırdıyor.
Çember çeviriyorum çocuklarla beraber
Elime çember almadan.
Düşüncelerimi nura garkeden güneşe sor,
Bu Nisan rüzgârı da şahadet eder,
Bütün insanları kardeş biliyorum,
Cümlenin sağlığına duacıyım.
Şayet ölürsem,
Helâllaşmaya vakit kalmadan
Hatırdan çıkarmayın beni;
Dünyaya benden selâm olsun,
Her nefes alıp verişiniz.

Cahit Sıtkı Tarancı, *Otuz Beş Yaş*

ANLATAMIYORUM

Ağlasam sesimi duyar mısınız,
Mısralarımda;
Dokunabilir misiniz,
Gözyaşlarıma ellerinizle?

Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,
Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu
Bu derde düşmeden önce.

Bir yer var, biliyorum;
Her şeyi söylemek mümkün;
Epeyce yaklaşmışım, duyuyorum;
Anlatamıyorum.

Orhan Veli Kanık, *Bütün Şiirleri*

GÜZ

Kurudu artık otlar
Bitmiyor tazeleri,
Birikinti sularda
Yaprak cenazeleri...

Döndü yaylâdakiler
Erdi dağlara batı,
Ovalar daha geniş
Kayalar daha katı...

Başım avuçlarımda
Bir ağır külçe hüzün,
Düşüyor gözlerime
Çiğ taneleri güzün...

Kemâlettin Kamu
(haz.: Gültekin Sâmanoğlu, *Kemâlettin Kâmi Kamu*)

14. Okuduğunuz şiirlerden *Koşuk* adlı şiire içerik ve tema yönünden benzeyen şiiri belirleyerek gerekçenizi açıklayınız.

Cevap: *"Sen Nerdesin?" adlı şiir içerik ve tema bakımından Koşuk adlı şiire benzemektedir. Her iki şiirde de ayrılık acısı ele alınmıştır.*

15. *Sen Nerdesin?* adlı şiirden hareketle bu şiirin şairiyle olan ilişkisine dair bir çıkarımınızı yazınız.

Örnek Cevap: *Şairin sevdiği kişiden ayrı kaldığı ve ona büyük bir özlem duyduğu anlaşılmaktadır. Bu yoğun özlem ve yalnızlık duygusu, şairin şiirde kurduğu duygu dünyasını yansıtmaktadır.*

16. *Anlatamıyorum* adlı şiirin söylenme amacını yazınız.

Örnek Cevap: *Şair, yaşadığı yoğun duyguları ve iç dünyasındaki karmaşayı ifade etmeye çalışmaktadır ama kelimelerin bu duyguları anlatmakta yetersiz kaldığını vurgulamaktadır. Şiirinde de bu düşünceyi hissettirmeyi amaçlamıştır.*

17. *Bugün Hava Güzel* ve *Güz* adlı şiirlerdeki örtük iletilere birer örnek yazınız.

Örnek Cevap: *Bugün Hava Güzel adlı şiirdeki ileti:*
Örtük ileti: Hayata olumlu bakmak ve küçük güzelliklerin farkına varmak insanı mutlu eder.
Güz adlı şiirdeki ileti:
Örtük ileti: Sonbahar, insanın iç dünyasındaki yalnızlık ve hüzün duygularını yansıtabilir.

18. Yaptığınız etkinlikler süresince okuduğunuz metinlerden hangisini daha çok beğendiniz? Gerekçenizle açıklayınız.

METİN TÜRÜ: ŞİİR (TÜRKÜ)

1. *Allı Turnam* adlı bir şiir ve şiirin yanında bu şiirle ilişkilendirilebilecek görseller verilmiştir. Verilen görseller ve şiirin adından hareketle şiirin içeriğine ilişkin tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçesiyle açıklayınız.

Örnek Cevap: *Başlık ve görselden hareketle şiirde sevdiğinden uzak kalan bir kişinin duygularının ve özleminin anlatıldığını düşünüyorum. Turna kuşunun göç eden bir kuş olması ve gurbeti çağrıştırması şiirde ayrılık temasının olabileceğini düşündürüyor.*

2. Yandaki karekodda yer alan okuma stratejilerini inceleyiniz. Okuyacağınız *Allı Turnam* adlı şiiri daha iyi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüğünüz okuma stratejisini belirleyiniz. Seçiminizin nedenini yazınız.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

Örnek Cevap: *Bu şiiri daha iyi anlayabilmek için tahmin ederek okuma stratejisini seçerdim. Çünkü şiirin başlığı olan "Allı Turnam" ve görseldeki turna kuşu, şiirde işlenecek konu ve duygular hakkında ipuçları vermektedir. Şiirin ayrılık, özlem, gurbet veya sevilen kişiye haber gönderme gibi temalarla ilgili olacağını tahmin ediyorum.*

Aşağıdaki *Allı Turnam* adlı şiiri, seçtiğiniz okuma stratejisini kullanarak okuyunuz.

ALLI TURNAM

Allı turnam bizim ele varırsan
Şeker söyle kaymak söyle bal söyle

Gülüm gülüm kırıldı kolum tutmadı belim
Turnalar hey

Eğer bizi sual eden olursa
Boynu bükük benzi soluk yar söyle

Gülüm gülüm kırıldı kolum tutmadı belim
Turnalar hey

Allı turnam ne gezersin havada
Arabam devrildi kaldım burada

Gülüm gülüm kırıldı kolum tutmadı belim
Turnalar hey

Ne onmamış kulum yalan dünyada
Akşam oldu allı durnam dön geri

Gülüm gülüm kırıldı kolum tutmadı belim
Turnalar hey

Anonim
(haz.: Selami Yücel, *Tüm Türküler*)

3. Bu şiirden hareketle aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Ölçütler	*Allı Turnam*
Tema	*Özlem*
Konu	*Gurbette kalan kişinin sevdiğine haber göndermek istemesi*
Açık İleti	*Gurbette kalan kişi sevdiğini özlemektedir.*
Örtük İleti	*Ayrılık insanı yalnızlaştırır ve derinden etkiler.*

4. Şiirin söylendiği dönemin yaşam tarzı hakkındaki görüşlerinizi şiirden hareketle açıklayınız.

Örnek Cevap: *Şiirde turna, gurbetteki kişinin memleketine ve sevdiğine haber götürmesini istediği sembolik bir unsur olarak kullanılmıştır. Bu durum, dönemin yaşamında gurbet, ayrılık ve haberleşme güçlüğünün önemli bir yer tuttuğunu düşündürmektedir. Ayrıca insanların duygu ve düşüncelerini türküler aracılığıyla dile getirdikleri anlaşılmaktadır.*

5. *"Gülüm gülüm kırıldı kolum tutmadı belim / Turnalar hey"* **ifadelerinin tekrar edilmesinin şiire katkısını açıklayınız.**

Örnek Cevap: *Bu tekrarlar şiirin ezgisini ve ahengini güçlendirmiştir. Özlem ve hüzün duygusunun daha etkili hissedilmesini sağlamış, türküye akıcılık kazandırmıştır.*

6. Okuduğunuz şiirin dil ve anlatım özelliklerinden ikisini şiirden örnek vererek yazınız. Bu özelliklerin şiirin ait olduğu gelenek ve dönemle ilişkisini açıklayınız.

Örnek Cevap:
• *Sade ve anlaşılır dil kullanılmıştır.*
Örnek: "Allı turnam bizim ele varırsan"

• *Samimi anlatım kullanılmıştır.*
Örnek: "Gülüm gülüm kırıldı kolum tutmadı belim"

Bu özelliklerden hareketle bu şiirin halk edebiyatı geleneğine ait olduğu görülmektedir. Halkın günlük konuşma dili kullanılmış, duygu ve düşünceler doğal bir şekilde ifade edilmiştir.

7. *"Arabam devrildi kaldım burada / Gülüm gülüm kırıldı kolum tutmadı belim"* **dizelerinden hareketle söyleyicinin içinde bulunduğu ruh hâlini yorumlayınız.**

Örnek Cevap: *Söyleyici çaresiz, üzgün ve yalnız bir ruh hâli içindedir. Fiziksel ve duygusal olarak kendini güçsüz hissetmekte, bulunduğu durumdan kurtulamamaktadır.*

8. *"Ne onmamış kulum yalan dünyada / Akşam oldu allı durnam dön geri"* **ifadelerinden hareketle şiirin söyleyicisinin üslubunu değerlendiriniz. Bu üslup seçiminin okuyucu/dinleyici üzerindeki etkisini açıklayınız.**

Örnek Cevap: *Şiirde lirik ve samimi bir üslup kullanılmıştır. Bu üslup, okuyucu ve dinleyicinin şiirde anlatılan duyguları daha derinden hissetmesini sağlamış; böylece şiirin duygusal etkisi artmıştır.*

METİN TÜRÜ: ŞİİR (NİNNİ)

1. Aşağıda *Ninni* adlı bir şiir ve bu şiirle ilişkilendirilebilecek bir görsel verilmiştir. Verilen görsel ve şiirin adından hareketle şiirin içeriğine ilişkin tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçesiyle açıklayınız.

Örnek Cevap: *Şiirin başlığı ve görselde bir annenin bebeğini beşik başında uyutması, şiirin bir annenin çocuğuna duyduğu sevgi ve şefkati anlatacağını düşündürmektedir. Bu nedenle şiirin, anne ile çocuk arasındaki sevgi bağını ve bebeği uyutmak için söylenen ninniyi konu edineceğini düşünüyorum.*

2. Yandaki karekodda yer alan okuma stratejilerini inceleyiniz. Okuyacağınız *Ninni* adlı şiiri daha iyi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüğünüz okuma stratejisini belirleyiniz. Seçiminizin nedenini yazınız.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

Örnek Cevap: *Bu şiiri daha iyi anlayabilmek için "sesli okuma" stratejisini seçtim. Şiiri sesli okuduğumda tekrarları, ritmi ve ezgiyi daha iyi fark edebilirim. Böylece annenin çocuğuna duyduğu sevgi ve şefkati daha etkili bir şekilde hissedebilirim.*

Aşağıdaki *Ninni* adlı şiiri, seçtiğiniz okuma stratejisini kullanarak okuyunuz.

NİNNİ

Yuvada yavru kuş ninni
Erkenden uyusun ninni
Yavrum sen de güzel uyu
Güzel gözlü yavrum ninni
Gökte Ay soldu ninni
Yıldızlar kayboldu ninni
Uyusun da büyüsün ninni

Anonim
(Genel ağdan alınmıştır.)

3. Okuduğunuz şiirlerden hareketle aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Ölçütler	*Ninni*	*Türkü*
Konu	*Annenin bebeğini uyutması*	*Gurbette olan kişinin sevdiğine haber göndermek istemesi*
Tema	*Sevgi*	*Özlem*
Ahenk Unsurları	*Kelime ve ses tekrarları*	*Nakarat ve ses tekrarları*
Ait Olduğu Gelenek	*Anonim halk edebiyatı*	*Anonim halk edebiyatı*
Söylenme Amacı	*Çocuğu uyutmak ve sakinleştirmek*	*Duyguları dile getirmek ve paylaşmak*

4. Bu şiirdeki yapı unsurlarının şiirin içeriğine katkısını açıklayınız.

Örnek Cevap: *Şiirde kısa dizeler ve "ninni" kelimesinin tekrarı, bebeği uyutmaya uygun sakin ve yumuşak bir ritim oluşturmuştur. Bu ritim de şiirin amacına hizmet etmektedir.*

5. Bu şiirin üslup özelliklerinden birini yazınız.

Örnek Cevap: *Şiirde samimi bir üslup kullanılmıştır.*

6. *"Gökte Ay soldu ninni / Yıldızlar kayboldu ninni"* **dizeleri size neyi çağrıştırmaktadır? Gerekçenizle yazınız.**

Örnek Cevap: *Ayın solması ve yıldızların kaybolması sabahın yaklaştığını çağrıştırmaktadır çünkü gün ışığının artmasıyla ay ve yıldızlar gökyüzünde görünmez hâle gelir.*

KONUŞMA

PERFORMANS GÖREVİ

PERFORMANS GÖREVİNİN ADI: ŞİİR DİNLETİSİ HAZIRLIYORUZ

Bu performans görevinde sizden aynı temada seçtiğiniz şiirlerden oluşan bir şiir dinletisi hazırlamanız ve sunmanız beklenmektedir. Performans göreviniz için hazırlıklarınızı grup arkadaşlarınızla yapınız.

Hazırlayacağınız şiir dinletisini verilen aşamaları takip ederek gerçekleştiriniz.

Hazırlık

1. Şiir dinletiniz için 4-6 kişilik gruplar oluşturunuz.
2. Grup arkadaşlarınızla bir tema belirleyiniz.
3. Temaya uygun 4-6 şiir seçiniz.
4. Seçtiğiniz şiirlerin dil ve anlatım özelliklerini birlikte inceleyiniz.
5. Dinletinizin süresini belirleyiniz.
6. Grup içinde görev dağılımı yapınız.
7. Dinleti sırasında oluşabilecek sorunları (zaman yönetimi, ezber, heyecan vb.) belirleyip bunlara yönelik çözüm yolları geliştiriniz.

Planlama

8. Dinletiniz için bir plan hazırlayınız. Hazırladığınız planı grup arkadaşlarınızla değerlendiriniz.
9. Şiirlerin sunum sırasını belirleyiniz.
10. Dinletide nasıl bir dil kullanacağınızı, tema ve hedef kitleyi göz önünde bulundurarak belirleyiniz.
11. Dinletide sunulacak şiirleri ezberleyiniz.
12. Şiirleri daha iyi okumak için vurgu ve tonlamaya dikkat ederek prova yapınız.
13. Dinletinin gerçekleştirileceği mekânı, görsel ve işitsel ögeleri belirleyerek bunları düzenleyiniz.

Sunum

14. Dinletinize dikkat çekici bir giriş yaparak başlayınız.
15. Şiirlerinizi etkili bir biçimde okuyunuz.
16. Dinletinin bölümleri arasında uygun geçiş ifadeleri kullanınız; dinletiyi, uygun bir giriş ve sonuç ifadesiyle yapılandırınız.
17. Jest ve mimiklerinizi, ses tonunuzu etkili kullanınız.
18. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaya özen gösteriniz.
19. Dinleyici ile göz teması kurarak etkileşim sağlayınız.
20. Grup üyelerinizle uyumlu ve iş birliği içinde olunuz.
21. Dinletinizi etkili bir şekilde sonlandırınız.

Değerlendirme

22. Dinletiniz sonrasında arkadaşlarınızın performansını 21. sayfadaki akran değerlendirme formu, kendi performansınızı ise 22. sayfadaki öz değerlendirme formu ile değerlendiriniz.
23. Değerlendirme sonuçlarından hareketle konuşma performansınızın güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerini belirleyiniz.
24. Dijital ortamlarda yayımlamak üzere dinletinizi yeniden düzenleyebilirsiniz.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: ---------- **Tarih: ----------**

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıdaki bölümleri doldurarak arkadaşınızın performans çalışmasını değerlendiriniz. Sizden arkadaşınızın çalışmasıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi objektif olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir.

Değerlendirdiğim Arkadaşımın Adı ve Soyadı: .....

Çalışmanın Adı: .....

Bu çalışmanın en iyi yanı: .....
.....
.....
.....

Bu çalışma hakkında beğendiğim diğer üç şey:

1. .....
2. .....
3. .....

Bu çalışmada "Ben olsaydım farklı yapardım." **dediğim üç şey:**

1. .....
.....
.....
.....
.....
.....

2. .....
.....
.....
.....
.....
.....

3. .....
.....
.....
.....
.....
.....

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: ---------- **Tarih: ----------**

Sevgili Öğrenciler,

Bu form, yaptığınız dinleti çalışmanızla ilgili kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi objektif olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız **Evet**, kısmen katılıyorsanız **Kısmen**, katılmıyorsanız **Hayır** seçeneğini **X** ile işaretleyiniz.

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Temaya uygun şiirler seçtim.			
Dikkat çekici bir giriş yaptım.			
Başlatma, sürdürme ve bitirme ifadelerini kullandım.			
Şiirleri etkili bir biçimde okudum.			
Görsel ve işitsel ögeleri bağlama uygun kullandım.			
Şiirleri okurken vurgu ve tonlamaya önem verdim.			
Zaman ve mekânı etkili kullandım.			
Dinleti sırasında beden dilimi (jest ve mimiklerimi) etkili kullandım.			
Dinleyici ile göz teması kurdum.			
Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullandım.			

1. Bu çalışmada en başarılı olduğum yön:

2. Geliştirmem gerektiğini düşündüğüm yön:

3. Genel değerlendirmem:

DİNLEME/İZLEME

1. Aşağıda *Yer Altında Dünya Var* adlı masalla ilişkilendirilebilecek bir görsel verilmiştir.

Verilen görsel ve masalın adından hareketle masalın içeriğine ilişkin tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçesiyle açıklayınız.

2. Yandaki karekodda yer alan dinleme stratejilerini inceleyiniz. *Yer Altında Dünya Var* adlı masalı daha iyi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüğünüz dinleme stratejisini belirleyiniz. Seçiminizin nedenini yazınız.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

Seçtiğiniz dinleme stratejisini kullanarak yandaki karekodda verilen *Yer Altında Dünya Var* adlı masalı dinleyiniz/izleyiniz. Masalı dinlerken masalın konu, tema, ana düşünce, açık ve örtük ileti, karakterlerin özelliklerine dair notlar alınız.

Kitle iletişim araçlarının henüz yaygın olmadığı dönemlerde masallar, toplumun önemli eğlence ve iletişim araçlarından biri olarak görülmüştür. Günümüzde masal anlatma geleneği daha çok aile içinde sürdürülmekte, özellikle Anadolu'nun bazı bölgelerinde kültürel bir gelenek olarak yaşamaya devam etmektedir.

3. Bu bilgiden hareketle kitle iletişim araçlarının gelişmesinin masal anlatma geleneğini nasıl etkilediğini açıklayınız.

4. Masal anlatılırken anlatıcı ve dinleyiciler arasında dayanışma duygusunun oluşma nedeni nedir? Açıklayınız.

Aşağıdaki metni okuyunuz.

ANLAMAMAK

Çok benim bilmediğim, anlamadığım işler, sayısız! Öğrenemeden onları, kavrayamadan, kiminin ne üzerine olduğunu, adını bile duymadan ölüp gideceğim. Elde mi buna üzülmemek? Kişioğlu bu yeryüzünde neler yapmış, neler kurmuş, nelerle uğraşmışsa hepsinden benim de bir payım olsun isterdim. Kimse ermemiştir, eremiyecektir o tüm bilgiye deyip avutuyoruz kendimizi. Bizden az bilenlere bakıp kıvrandığımız da oluyor. Bizden on kat, bin kat çok bilenler var, durmuyoruz onlar üzerinde, omuz silkiyoruz onlara: "Yüzlerce alana el uzatıp yüzlerce konuyu biraz öğreneceğine bir tek alanda çalış, onun konularını derinleştir, daha iyi!" diyoruz. Kendimizi de, çevremizi de kandırıyoruz böyle demekle. Birbirinden ayrı değildir o alanlar, birbirine bağlıdır o konular, birini hiç bilmezseniz, birinden hiç anlamazsanız ötekileri de gerektiğince kavrıyamazsınız. Yalnız bir şeyi bilmekle yetinen onu da iyice bilemez. Gerçek bilgi birliktedir, bizim birbirinden ayrı konular sandığımız şeyleri birbirine bağlıyan birliği görmektedir.

Şimdiye dek kişioğlunun usu ulaşamamış o birliğe, bundan sonra ulaşacak mı, onu da kestiremeyiz. Ne var ki bu özlem kavramış içimizi, o birliğe ermedikçe ne söylesek, ne düşünsek, ne yaratsak yarım kalacağını biliyoruz. Belki bunun içindir, usumuza, kişioğlunun usuna güvenmez olmuşuz, onun yetersiz bir araç olduğunu ileri sürüyoruz, ondan üstün bir güç bulunduğuna inanmak istiyoruz: bilmediklerimizi, öğrenmediklerimizi sezermişiz, daha doğrusu sezenler varmış, birtakım doğrular, bilgiler onların içine kendiliklerinden doğuverirmiş. Niçin inanalım böyle şeylere? Öyle olsaydı, kişioğlu usundan üstün bir güçle bilmediklerini, öğrenmediklerini birdenbire kavrayabilseydi, bundan yüzlerce, belki binlerce yıl önce, buğünkü bilimin vardığı sonuçları bildiriverirdi. O güç niçin bugünün kişilerinde olsun da geçmiş yüzyılların kişilerinde olmasın? Yo, o güç de yüzyıldan yüzyıla ilerliyor, gelişiyorsa, onu ustan ayırmanın, ustan başka saymanın ne yeri var? Neden usu küçümsüyoruz da onu aşan bir güce inanmağa kalkıyoruz?

(…)

(…) kişioğlunun usundan üstün bir güç yoktur. Kişioğlu ne yapmışsa, ne kurmuşsa hepsini yalnız usu ile yapmış, yalnız usu ile kurmuştur. Duyguları dahi usunun yaratmalarıdır. Buğün dünkülerden daha çok şeyler biliyor, daha çok şeyleri kavrıyorsak, yüzyıllar boyunca kişioğlunun usu ilerlemiş, gelişmiştir de onun içindir. Kendimizi beğenmeği bırakıp da bizim payımıza düşen usun dar olabileceğini, yetersizliğini taplarsak (kabul edersek), kişioğlunun usuna güvenmemeği, ondan üstünler düşünmeği de bırakırız.

(…)

Nurullah Ataç, *Karalama Defteri, Ararken*

5. Bu metin ve *Yer Altında Dünya Var* adlı masaldan hangisinin duygularınıza hangisinin düşüncelerinize hitap ettiğini gerekçenizle açıklayınız.

6. ***Yer Altında Dünya Var*** **ve** ***Anlamamak*** **adlı metinleri aşağıdaki ölçütlere göre karşılaştırarak tabloyu doldurunuz.**

Ölçütler	*Yer Altında Dünya Var*	*Anlamamak*
Konu		
Tema		
Dil ve Anlatım		
Metnin Yazılış Amacı		

7. ***Yer Altında Dünya Var*** **adlı metinden açık ve örtük iletilere birer örnek yazınız.**

8. ***Yer Altında Dünya Var*** **adlı masalla ilgili aşağıda verilen zihin haritasını doldurunuz.**

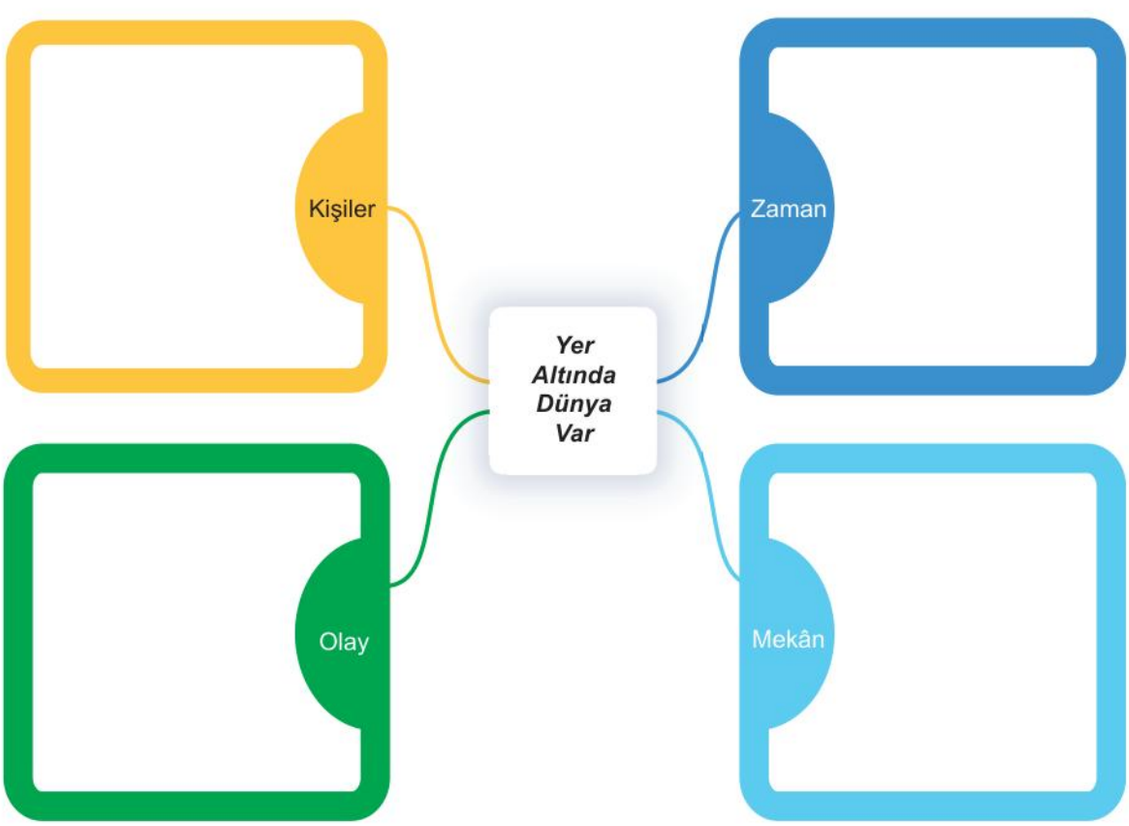

9. Dinlediğiniz/izlediğiniz masalda yer alan yapı unsurları (kişiler, zaman, mekân, olay) ile dil ve anlatım özellikleri toplumun hangi özelliklerini yansıtmaktadır? Açıklayınız.

10. Dinlediğiniz/izlediğiniz masaldaki değerlerden birini yazınız. Bu değerin toplumsal yaşamdaki önemini açıklayınız.

11. Dinlediğiniz/izlediğiniz masaldaki çatışmalardan birini belirleyiniz. Bu çatışmanın olayların gelişimine ve verilmek istenen mesaja etkisini değerlendiriniz.

12. Dinlediğiniz/izlediğiniz masalda herhangi bir tutarsızlık var mı? Varsa bu durumun metnin inandırıcılığına etkisini açıklayınız.

13. Dinlediğiniz/izlediğiniz masalın diğer disiplinlerle ilişkisini masaldan bir örnek vererek açıklayınız.

14. Dinlediğiniz/izlediğiniz masalla ilgili aşağıdaki çalışma kâğıdında verilen soruları cevaplayınız.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

a) İki kardeş kuyuya birlikte inselerdi olaylar nasıl gelişirdi?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Zümrüdüanka kuşu, küçük kardeşe yardım etmeseydi küçük kardeş yeryüzüne çıkmak için hangi yolları deneyebilirdi?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

c) Masalın sonunu değiştirerek yeniden kurgulayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

15. Dinlediğiniz/izlediğiniz masalı değerlendirebilmek için beğeni ölçütlerinizi belirleyerek aşağıya bir öz değerlendirme formu oluşturunuz. Ölçütler kısmında yer alacak ifadelerinizi "Evet", "Kısmen" **ya da** "Hayır" **şeklinde derecelendirebilirsiniz, işaretlemenizi de buna göre yapabilirsiniz.**

YAZMA

PERFORMANS GÖREVİ

PERFORMANS GÖREVİNİN ADI: FİLM ŞERİDİ HAZIRLIYORUM

Bu çalışmada sizlerden etkinliğin dinleme bölümünde yer alan *Yer Altında Dünya Var* adlı masalı film şeridine dönüştürmeniz beklenmektedir. Film şeridinizi sorumluluk bilinci ile hareket ederek estetik bir bakış açısıyla oluşturunuz.

Yazma çalışmanızı verilen aşamaları takip ederek gerçekleştiriniz.

Hazırlık

1. Film şeridi hazırlama amacınızı ve yazma stratejinizi belirleyiniz.
2. Film şeridini hangi hedef kitle için hazırlayacağınıza karar veriniz.
3. Film şeridini oluştururken vermek istediğiniz iletileri belirleyiniz.
4. Film şeridinde yer vereceğiniz olay ve kahramanları belirleyiniz.
5. Film şeridi oluştururken kullanacağınız malzemeleri (kâğıt, boya, kalem vb.) hazırlayınız.
6. Film şeridinde kullanmak üzere uygun görsel ve işitsel ögeler seçiniz.
7. Film şeridini oluştururken kullanacağınız dil ve anlatım özelliklerini belirleyiniz.

Yazma Sırası

8. Yazma planınıza uygun bir başlangıç yapınız.
9. Çalışmanızı zenginleştirmek amacıyla farklı anlatım biçimlerini ve tekniklerini kullanınız.
10. Bağlama uygun söz varlığından (deyim, atasözü, mecaz vb.) faydalanınız.
11. Kendi çizimlerinizden de yararlanabilirsiniz.
12. İletilerinizi açık veya örtük olarak ifade ediniz. İfadeler arasındaki geçiş bağlantılarına, tutarlılığa dikkat ediniz.
13. Türkçenin dil yapısına uygun ifadeler kullanmaya özen gösteriniz. Dil ögeleri arasında anlamsal ve mantıksal bütünlüğe dikkat ediniz.
14. Yazım kurallarına dikkat ediniz ve noktalama işaretlerini uygun bir şekilde kullanınız.

Değerlendirme

15. Yazma sonrasında arkadaşlarınızın film şeridini 32. sayfadaki akran değerlendirme formu, kendi film şeridinizi de 33. sayfadaki öz değerlendirme formuyla değerlendiriniz.
16. Film şeridinizi sınıf panosu, okul gazetesi veya genel ağdaki güvenilir ortamlarda paylaşabilirsiniz.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: ---------- **Tarih: ----------**

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıdaki bölümleri doldurarak arkadaşınızın performans çalışmasını değerlendiriniz. Sizden arkadaşınızın çalışmasıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi objektif olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir.

Değerlendirdiğim Arkadaşımın Adı ve Soyadı: .....

Çalışmanın Adı: .....

Bu çalışmanın en iyi yanı: .....
.....
.....
.....

Bu çalışma hakkında beğendiğim diğer üç şey:
1. .....
2. .....
3. .....

Bu çalışmada "Ben olsaydım farklı yapardım." **dediğim üç şey:**
1. .....
2. .....
3. .....

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: ---------- **Tarih: ----------**

Sevgili Öğrenciler,
Bu form, yazma çalışmanızla ilgili kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi objektif olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız **Evet**, kısmen katılıyorsanız **Kısmen**, katılmıyorsanız **Hayır** seçeneğini **X** ile işaretleyiniz.

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Film şeridinde anlatımım akıcı ve anlaşılırdı.			
Görselleri uygun ve etkili kullandım.			
Karakterler belirgin ve özgündü.			
Olayları oluş sırasına göre ilerlettim.			
Film şeridim Türkçenin dil ve anlatım özelliklerine uygundu.			
Görselleri kullanırken estetik unsurları göz önünde bulundurdum.			
Bağlama uygun söz varlığı kullanmaya özen gösterdim.			
İletileri açık veya örtük şekilde ifade ettim.			
Farklı anlatım biçim ve tekniklerini kullandım.			
Yazım kurallarına ve noktalama işaretlerinin doğru kullanımına dikkat ettim.			
1. Çalışmamın en güçlü yönü:			
2. Geliştirmem gereken yönüm:			
3. Bir sonraki yazma çalışmasında özellikle dikkat edeceğim nokta:			

Bu temadaki tüm etkinlikler süresince öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki çıkış kartını doldurunuz.

ÇIKIŞ KARTI

Üç Yaz — Bu tema süresince öğrendiğiniz veya önemli bulduğunuz üç bilgiyi yazınız.

1

2

3

İki Sor — Bu tema süresince merak ettiğiniz veya daha fazla bilgi almak istediğiniz iki soruyu yazınız.

1

2

Bir Paylaş — Bu tema süresince öğrendiğiniz bilgilerden hareketle bir görüşünüzü paylaşınız.

1

NOTLAR

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

10. Sınıf
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
CEVAP ANAHTARI

2. TEMA
KELİMELERİN RİTMİ

OKUMA

TDE2.1. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme
a) TDE2.1.1. İnceler ve görüş oluşturur.
b) TDE2.1.2. Seçim yapar.

TDE2.2. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme
a) TDE2.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE2.2.2. Tahmin eder.
c) TDE2.2.3. Çıkarım yapar.
ç) TDE2.2.4. Karşılaştırır.
d) TDE2.2.5. Sınıflandırır.
e) TDE2.2.6. Tepki verir.

1

TDE2.3. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme
a) TDE2.3.1. Nesne, olgu ve olaylara ilişkin parçaları belirler.
b) TDE2.3.2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler.

TDE2.4. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlere yönelik okuma sürecini değerlendirebilme
a) TDE2.4.1. Kendini değerlendirir.
b) TDE2.4.2. Tepki ortaya koyar.

YAZMA

TDE4.1. Bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştüreceği yazma sürecini yönetebilme

a) TDE4.1.1. Seçim yapar.
b) TDE4.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE4.2. Bilgilendirici bir metni edebî metne dönüştüreceği yazısına içerik oluşturabilme

a) TDE4.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE4.2.2. Tahmin eder.
c) TDE4.2.3. Karşılaştırır.
ç) TDE4.2.4. Sınıflandırır.
d) TDE4.2.5. Yeniden ifade eder.
e) TDE4.2.6. Tepki verir.
f) TDE4.2.7. Görsel ögeleri kullanır.
g) TDE4.2.8. Sunar.

TDE4.3. Edebî metne dönüştürdüğü yazısında kural uygulayabilme

a) TDE4.3.1. Plan hazırlar.
b) TDE4.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
c) TDE4.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.
ç) TDE4.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.
d) TDE4.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.
e) TDE4.3.6. Bağdaşıklık ögelerini kullanır.
f) TDE4.3.7. Yazım kurallarını uygular.
g) TDE4.3.8. Noktalama kurallarını uygular.

TDE4.4. Edebî metne dönüştürdüğü yazısına yönelik yazma sürecini değerlendirebilme

a) TDE4.4.1. Kendini değerlendirir.
b) TDE4.4.2. Tepki ortaya koyar.

DİNLEME/İZLEME

TDE1.1. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme

a) TDE1.1.1. Seçim yapar.
b) TDE1.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE1.2. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

a) TDE1.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE1.2.2. Tahmin eder.
c) TDE1.2.3. Çıkarım yapar.
ç) TDE1.2.4. Karşılaştırır.
d) TDE1.2.5. Sınıflandırır.
e) TDE1.2.6. Tepki verir.

TDE1.3. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

a) TDE1.3.1. Parçaları belirler.
b) TDE1.3.2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler.

TDE1.4. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlere yönelik dinleme/izleme sürecini değerlendirebilme

a) TDE1.4.1. Kendini değerlendirir.
b) TDE1.4.2. Tepki ortaya koyar.

KONUŞMA

TDE3.1. Dilin ritimle ilişkili estetik yönünü kullanarak edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü yansıtan bir podcast (sesli blog) hazırlama sürecini yönetebilme

a) TDE3.1.1. Seçim yapar.
b) TDE3.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE3.2. Dilin ritimle ilişkili estetik yönünü kullanarak edebiyat alanında iz bırakmış şahsiyetlerin edebî yönünü yansıtan bir podcast hazırlamak için gerekli içeriği oluşturabilme

a) TDE3.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE3.2.2. Tahmin eder.
c) TDE3.2.3. Karşılaştırır.
ç) TDE3.2.4. Sınıflandırır.
d) TDE3.2.5. Yeniden ifade eder.
e) TDE3.2.6. Tepki verir.
f) TDE3.2.7. Sesle anlam oluşturur.
g) TDE3.2.8. Görsel ögeleri kullanır.
ğ) TDE3.2.9. Sunar.

TDE3.3. Hazırlanan podcastleri sunarken kural uygulayabilme

a) TDE3.3.1. Plan hazırlar.
b) TDE3.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
c) TDE3.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.
ç) TDE3.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.
d) TDE3.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.
e) TDE3.3.6. Bağdaşıklık ögelerini kullanır.
f) TDE3.3.7. Beden dilini ve mekânı kullanır.

TDE3.4. Hazırlanan podcastlere yönelik süreci değerlendirebilme

a) TDE3.4.1. Kendini değerlendirir.
b) TDE3.4.2. Tepki ortaya koyar.

OKUMA

METİN TÜRÜ: ŞİİR (GAZEL)

1. Şiirde ritim denince aklınıza gelen kavramları yazınız.

Örnek Cevap: *Şiirde ritim denince aklıma ahenk, uyak (kafiye), redif, ölçü, vurgu, ses veya kelime tekrarları geliyor.*

Aşağıdaki şiirleri okuyunuz.

KEREM GİBİ

Hava kurşun gibi ağır!!
Bağır
bağır
bağır
bağırıyorum.
Koşun
kurşun
erit-
-meğe
çağırıyorum...
O diyor ki bana:
- Sen kendi sesinle kül olursun ey!
Kerem
gibi
yana
yana...
"Deeeert
çok,
hemdert
yok"
Yürek-
-lerin
kulak-
-ları
sağır...
Hava kurşun gibi ağır...
Ben diyorum ki ona:
- Kül olayım
Kerem
gibi
yana
yana.
(…)

Nâzım Hikmet Ran, *835 Satır*

İSTEMEM

(…)
Kötülükle yoktur aram,
Sabırdır en büyük çarem.
Helâl kazancıma haram,
Katmadım katmak istemem.

Şeref der mevlâya şükür,
Gönlü zengin olmaz fakir
Gerçek varken yanlış fikir,
Satmadım, satmak istemem.
(...)

Âşık Şeref Taşlıova
(haz.: Feyzi Halıcı, *Âşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri*)

2. Okuduğunuz şiirlerden hareketle aşağıdaki kavram haritasını doldurunuz.

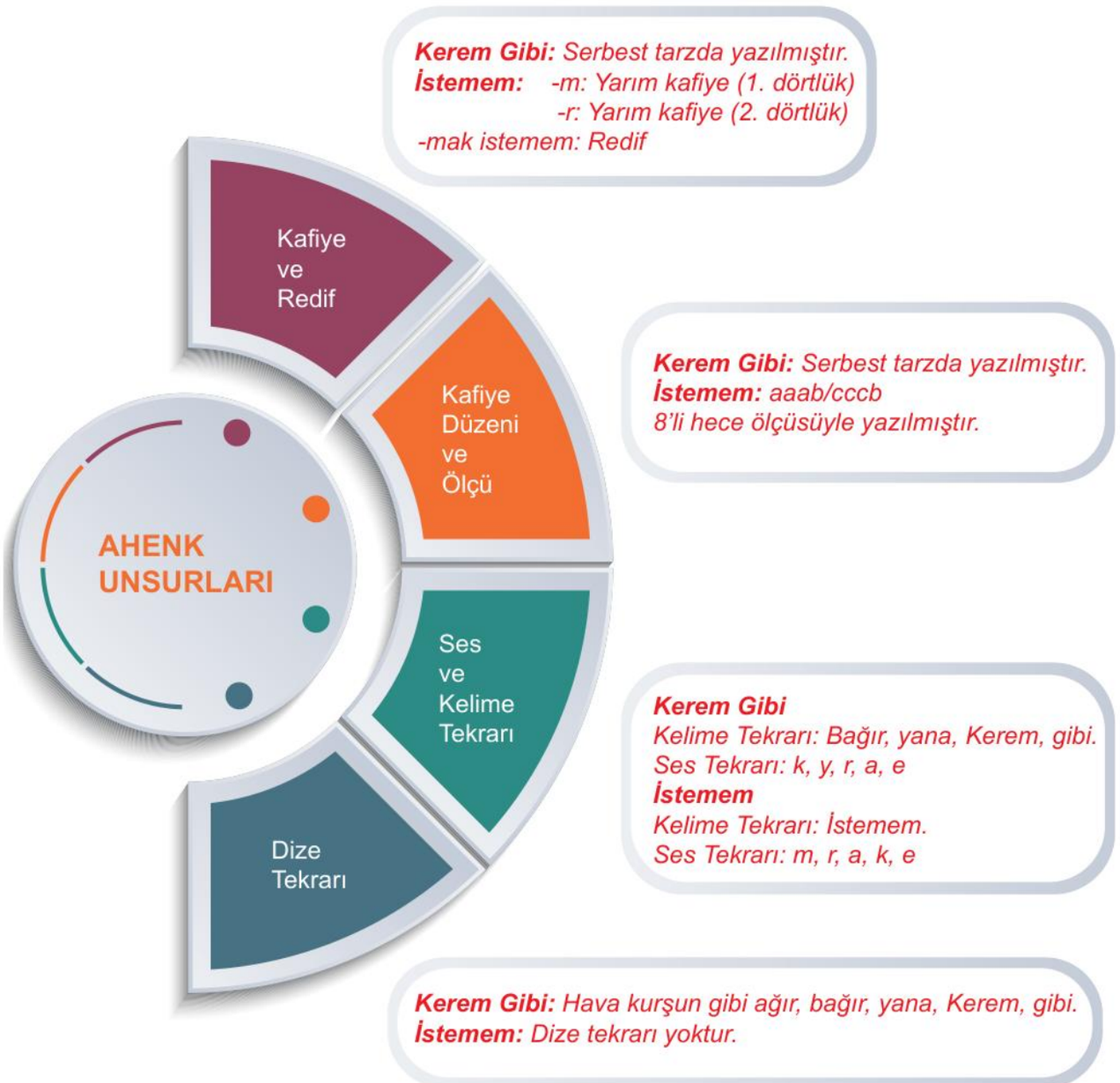

3. Okuduğunuz şiirlerin hangisinde ritmi daha fazla hissettiniz? Nedenini açıklayınız.

Örnek Cevap: *Kerem Gibi adlı şiirde ritmi daha fazla hissettim. Çünkü şair, kelimeleri farklı şekillerde dizerek, tekrarlar kullanarak ve dizeleri bölerek şiire güçlü bir ses ve hareket kazandırmıştır.*

4. Aşağıda *Gazel* adlı şiirle ilişkilendirilebilecek bir görsel verilmiştir.

Verilen görsel ve şiirin adından hareketle şiirin içeriğine ilişkin tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçesiyle açıklayınız.

Örnek Cevap: *Şiirin konusunun aşk ya da ayrılık olabileceğini düşünüyorum. Görseldeki kişinin düşünceli ve üzgün hâli, sevdiği birine duyduğu özlemi ya da ayrılık acısı çektiğini düşündürmektedir. Görseldeki kadın silueti, şairin sevdiği kişiyi hayal ettiğini veya ona duyduğu hasreti anlattığını düşündürebilir.*

5. Yandaki karekodda yer alan okuma stratejilerini inceleyiniz. Okuyacağınız *Gazel* adlı şiiri daha iyi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüğünüz okuma stratejisini belirleyiniz. Seçiminizin nedenini yazınız.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

Örnek Cevap: *Bu şiiri tahlil etmek için "tahmin ederek okuma" stratejisini seçtim. Çünkü şiirin görseli ve başlığı, metnin içeriği hakkında ipuçları vermektedir.*

Aşağıdaki *Gazel* adlı şiiri, seçtiğiniz okuma stratejisini kullanarak okuyunuz.

GAZEL

Dâr-ı dünyâ delü gönlüm gibi vîrân olsa
Ne cihân olsa ne cân olsa ne hicrân olsa

Kâşki sevdüğümi sevse kamu ehl-i cihân
Sözümüz cümle hemân kıssa-i cânân olsa

Bir demür tağı delüp boynına almak gibidür
Her kişi âşık olurdı eger âsân olsa

Şâdmânam gam-ı yâr ile sevünmez yokdur
Bir gedâ cümle cihân mülkine sultân olsa

Cân atar karşu çıkar izzet eder ey Yahyâ
Hançer-i dilber ile bir çıkışur cân olsa

Taşlıcalı Yahyâ Bey
(haz.: Mehmed Çavuşuğlu, *Dîvan*)

Günümüz Türkçesiyle:

Dünya evi deli gönlüm gibi viran olsa ne dünya olsa ne can olsa ne de ayrılık olsa.

Keşke sevdiğimi herkes sevseydi de hepimiz onu konuşsak sürekli ondan söz etseydik.

Âşık olmak demir dağı delip boynuna almak gibidir eğer bu iş kolay olsaydı herkes âşık olurdu.

Bende sevgilinin derdi var diye mutluyum, bir dilenci bütün dünyaya hâkim olsa sevinmez mi?

Ey Yahyâ! Can, sevgilinin hançeriyle buluşabilmek için can atar, onun karşısına çıkıp bunu bir şeref sayardı.

6. Okuduğunuz şiirle ilgili aşağıdaki tabloyu doldurunuz. Tablodaki kelimelerin yazımlarındaki değişimin nedenleriyle ilgili düşüncelerinizi yazınız.

Şiirde Geçen Kelime/Kelime Grupları	Günümüz Türkçesindeki Yazımı	Günümüzdeki Karşılığı
dâr-ı dünyâ	*darıdünya*	*dünya*
hicrân	*hicran*	*ayrılık*
cânân	*canan*	*sevgili*
gedâ	*geda*	*dilenci*
sultân	*sultan*	*hükümdar*

Örnek Cevap: *Bu kelimeler Arapça ve Farsça kökenlidir. Türkçenin sadeleşmesi ve yazım kurallarının güncellenmesiyle kelimelerin yazımlarında değişiklikler olmuştur.*

METİN TÜRÜ: ŞİİR (KASİDE)

Aşağıdaki *Kaside* adlı şiiri okuyunuz.

KASİDE

(…)

22. Sultân Murâd-ı kâmrân-efsürde vü kişver-sitân Hem pâdişeh hem Kahramân sâhib-kırân-ı Cem-haşem	*Bahtiyar Sultan Murat; taçlar veren, ülkeler alan hem padişah hem kahraman, Cemşit haşmetli kutlu hükümdar.*
23. Şâhenşeh-i Ferhunde baht ârâyiş-i dîhîm ü taht Bahtı kavî ikbâli saht İskender-i Yûsuf şiyem	*Bahtı mübarek büyük padişah, tacın tahtın süsü, talihi güçlü, ikbali sağlam Yusuf huylu İskender.*
24. Şâh-ı cihânârâ mıdır mâh-ı zemînpîrâ mıdır Behrâm-ı bîpervâ mıdır yâ âfitâb-ı pür kerem	*Cihanı süsleyen hükümdar mıdır, Dünya'yı bezeyen Ay mıdır? Korkusuz Behrâm mıdır ya da cömertlikte sınır tanımayan Güneş midir?*
(…)	
27. Cümle hünerden Bânasîb sırr-ı acep sun'-ı garîb Meclisde şûh u dilfirîb cenk edicek şîr-i ücem	*Tüm hünerlerden nasibini almış, hayret veren bir fazilet ve yaratıcılık mecliste şuh ve gönül çalan, cenk edince kükreyen aslan.*
28. Gâhî ki ol şîr-i yele hışm ile tîg alır ele Olur cihân pürzelzele basdıkça meydâna kadem	*O yeleli aslan bir hışımla kılıcını eline alıp meydana ayak bastı mı dünya baştan aşağı zelzele (ile sarsılır) olur.*
(…)	
30. Sürdükçe hasma yektene bakmaz silâh u cevşene Yer kalmaz aslâ düşmana illâ beyâbân-ı adem	*Tek başına atını düşman üstüne sürünce onun silahına ve zırhına aldırmaz, düşmana yokluk çölünden başka yer kalmaz.*
31. Ey Husrev-i âlî-nijâd vey dâver-i pâk-i'tikâd Ey şâh-ı sâhib-adl ü dâd ey pâdişâh-ı muhterem	*Ey yüksek yaradılışlı hükümdar, ey temiz inançlı sultan! Ey adalet ve insaf sahibi, ey muhterem padişah.*
32. Sen bir şeh-i zî-şânsın şâhenşeh-i devrânsın Ya'nî ki sen hâkânsın devrinde ben Hâkâni'yim	*Sen şanlı bir padişahsın, zamanın padişahlar padişahısın yani sen hakansın, ben de senin devrinde sana tabi olanım.*
33. Ben gerçi bir bîhâsılım şâkird-i ders-i müşkülim Hem mekteb-i ehl-i dilim halk olmadan levh ü kalem	*Gerçi ben malsız mülksüz bir adamım ama çetin bir dersin talebesiyim. İnsan kaderinin yazılı olduğu levha yazılmadan evvel gönül ehillerinin gittiği okuldanım.*

Günümüz Türkçesiyle:

34. Sözde nazîr olmaz bana ger olsa âlem bir yana
Pürtumturâk u hoş edâ ne Hâfızım ne Muhteşem

Dünya bir araya gelse söz söylemede kimse bana eş olamaz. Ahenk ve parıltı dolu, hoş edalıyım. Ben ne Hafız'ım ne Muhteşem.

35. Hâkânî'yim ben Muhteşem yanımda serheng-i haşem
Hâfız olur leb-beste dem hâmem edince zîr ü bem

Muhteşem'in hakanıyım, benim yanımda saray çavuşu kalır. Ben şiir söyleyince Hafız'ın soluğu kesilir, dili tutulur.

36. Nef'î yeter da'vâyı ko dünyâ ile kavgâyı ko
Eflâke istiğnâyı ko hâke yüzün sür lâcerem

Nef'î; yeter, iddiayı bırak, dünya ile kavgayı bırak. Göklere kibirlenmeyi bırak, çaresiz yüzünü toprağa sür.

37. Kaldır elin eyle duâ buldu kasîden intihâ
Şimdi duâ etmek sana hem müstehabdır hem ehem

Elini kaldır ve dua et, kasiden son buldu. Şimdi senin için dua etmek hem sevaptır hem de mühimdir.

38. Nice kasîde bir kitâb mecmû'a-i pür-intihâb
Her nüktesi Faslu'lhitâb her beyti bir genc-i hikem

Bu kaside birçok seçkin eserin toplandığı bir kitap gibidir. Her ince manalı sözü bir Faslu'lhitâb, her beyti bir hikmet hazinesidir.

39. Tâ kim cihân ma'mûr ola geh emn ü geh pür şûr ola
İkbâl ile mesrûr ola ol Husrev-i vâlâ-himem

Dünya bayındır olsun, bazen güvenli bazen de karışıklık içinde olsun, himmetlerin yüce sultanı ikbal ile sevinç içinde olsun.

Nefî
(haz.: Metin Akkuş, *Nefî Divanı*)

1. *Gazel* ve *Kaside* adlı şiirleri aşağıda verilen ölçütler doğrultusunda karşılaştırarak aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Ölçütler	*Gazel*	*Kaside*
Nazım Birimi	*Beyit*	*Beyit*
Birim Sayısı	*5*	*39*
Ölçü	*Aruz ölçüsü*	*Aruz ölçüsü*
Dil ve Anlatım	*Sanatlı bir dil kullanılmıştır.*	*Sanatlı bir dil kullanılmıştır.*

2. Aşağıdaki bilgi görsellerini inceleyiniz.

İncelediğiniz bilgi görsellerinden birini seçiniz. *Gazel* ve *Kaside* adlı şiirlerden ve seçtiğiniz bilgi görselinden hareketle aşağıda boş bırakılan yerlere uygun ifadeleri yazınız.

Şair ve Şiir İlişkisi	*Gazel adlı şiirde aşkın zorlukları ve sevgiliye duyulan bağlılık işlenmiştir. Bu durum şairin edebî kişiliği ile şiirin içeriği arasında ilişki kurmamızı sağlamaktadır.*
Metin ve Dönem İlişkisi	*Gazel adlı şiir divan edebiyatının özelliklerini yansıtmaktadır. Aruz ölçüsüyle yazılmıştır. Şiirde beyit nazım birimi kullanılmıştır ve Arapça-Farsça kelimelere yer verilmiştir. Bu özellikler dönemin dil ve edebiyat anlayışının metinlere yansıdığını göstermektedir.*

Aşağıdaki metinleri okuyunuz.

1. Metin

KÖROĞLUNUN MEYDANA ÇIKIŞI

(…)

"Kim olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini bilmem. Bilirim ki sen dünyanın en iyi arkadaşına, böyle bir Kırata sahipsin ki... Kıyamete kadar sırtın yere gelmez. Altındaki Kırata, yani senin can bir arkadaşına baktım, işte uzaktan, diyarımıza bir adam oğlu adam gelir ki analar doğurmamış, dedim. Derken oğul senin sesini duydum. Sesin bir ses ki, ne altındaki ata, ne de sana yakışan bir ses... Sesin öyle bir ses ki, şu küçücük dağları ben yarattım, büyükleri de dedemden kaldı diyen bir ses. Sana bir öğüdüm olsun ki, kulağına küpe yap da bu öğüdümü ölünceye kadar taşı kulağında. Ömrün oldukça hiçbir adama böyle tepeden, böyle karıncaya bağırır gibi bağırmayacaksın. Bilmediğin insanlara böyle davranman senin çiğliğini gösterir. İnsanlara böcek gibi, karınca gibi bakamazsın. Şu evren içinde ne kadar yaratık varsa en kutsalı insandır. Hiçbir insanı küçük göremezsin, aşağılatamazsın. İnsanı aşağılatan önce kendisini aşağılatmış demektir. Kendine saygısı olan, olumlu, sağlıklı bir adam başkalarına da en büyük saygıyı duyar.

"Sen bana bağırdığında sesinde kendini yüksekte tutan bir hava vardı da yavrum onun için sana öyle karşılık verdim. Kusura bakma. Sonra da öğrendim ki sen kötülüğünden değil bilgisizliğinden, görgüsüzlüğünden, gençliğinden öyle davranırsın. Ne olursan ol, ister padişah ister bey, ister dünyaları zaptetmiş kumandan ol... İnsanlara saygıyı yitirdin mi yandın bittin, on paralık oldun demektir. Sen yanında bu Kırat varken kötü yollara sapamaz, insanlara kötülük edemezsin... Söyle benden ne istersin?"

(…)

Yaşar Kemal, *Üç Anadolu Efsanesi*

2. Metin

YURDUM

1917 senesinde
Topraklarında doğmuşum,
Anamdan emdiğim süt
Çeşmenden, tarlandan gelmiş,
Emmilerim sınırlarında
Seninçin dövüşürken ölmüşler,
Kalelerin burcunda
Uçurtma uçurmuşum.
Çimmişim derelerinde,
Bir andız fidanı gibi büyümüşüm
Topraklarının üstünde.
(…)

Kederlendiğim günler olmuş
Naçar dolaşmışım sokaklarında
Sevinçli günlerim olmuş
Başım havalarda gezmişim.

Bağrımı açıp ılgıt ılgıt
Esen serin rüzgârlarına
İlk önce kıyılarından
Denizi seyretmişim
Issız çorak ovalarında
Günlerce yolculuk etmişim.

Ağladığım senin içindir!
Güldüğüm senin için;
Öpüp başıma koyduğum
Ekmek gibisin!

Cahit Külebi, *Bütün Şiirleri*

3. Okuduğunuz metinlerden hareketle aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Ölçütler	*Gazel*	*Kaside*	*Köroğlunun Meydana Çıkışı*	*Yurdum*
Konu	*Birine duyulan sevgi*	*Padişaha övgü*	*Köroğlu'na insanlara saygılı davranması konusunda öğüt verilmesi*	*Vatan sevgisi*
Tema	*Aşk*	*Övgü*	*Saygı*	*Vatanseverlik*
Yazılış Amacı	*Aşk duygusunu dile getirmek*	*Devlet büyüğünü övmek*	*İnsanlara saygının önemini anlatmak*	*Vatan sevgisini ifade etmek*

4. *Yurdum* adlı şiirden yola çıkarak şiir ve şair arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

Örnek Cevap: *Şair, yaşadığı topraklara duyduğu sevgiyi ve bağlılığı şiirine yansıtmıştır. Şiirde anlatılan duygular şairin kendi yaşantısından ve gözlemlerinden oluşmaktadır. Bu nedenle şiir, şairin duygu ve düşüncelerinin bir yansımasıdır.*

5. *Yurdum* adlı şiirdeki vatanseverlik değerine bir örnek yazınız.

Örnek Cevap: *"Ağladığım senin içindir! / Güldüğüm senin için" dizeleri şairin vatanına duyduğu sevgiyi ve bağlılığı göstermektedir.*

6. *Köroğlunun Meydana Çıkışı* adlı metinden saygı değerine bir örnek veriniz.

Örnek Cevap: *Metinde geçen "Şu evren içinde ne kadar yaratık varsa en kutsalı insandır. Hiçbir insanı küçük göremezsin, aşağılatamazsın." ifadeleri saygı değerine bir örnektir.*

7. Okuduğunuz metinlerden hangisini ya da hangilerini daha çok beğendiniz? Seçiminizi gerekçelendiriniz.

8. *Gazel* adlı şiirdeki örtük iletilere bir örnek yazınız.

Örnek Cevap:
Örtük İleti: *Gerçek mutluluğun maddi zenginlikte değil sevilen kişiye duyulan bağlılıkta olduğu vurgulanmaktadır.*

9. *Gazel* adlı şiirin dil ve anlatım, biçim, içerik özelliklerinden hareketle dönemin edebî anlayışına dair bir çıkarımınızı yazınız.

Örnek Cevap: *Şiirde aruz ölçüsünün kullanılması, Arapça-Farsça kelimelere yer verilmesi ve şiirin beyitlerden oluşması divan edebiyatı anlayışını yansıtmaktadır. Bu dönemde sanatlı ve süslü bir dilin tercih edildiğini düşünüyorum.*

10. *Gazel* adlı şiirde geçen "cânân", "gedâ", "sultân" **kelimelerinden hareketle dönemin sosyal yaşantısına dair bir çıkarımınızı yazınız.**

Örnek Cevap: *Cânân kelimesi sevgili anlamında kullanılmıştır. Aşk ve sevgili kavramları toplum hayatında önemli bir yer tutmaktadır.*
Gedâ kelimesi dilenci anlamında kullanılmıştır. Toplumda farklı ekonomik şartlarda yaşayan insanların olduğu ifade edilmektedir.
Sultân kelimesi hükümdar (padişah) anlamında kullanılmıştır. Dönemin yönetim şekli de padişahlığa dayanmaktadır.

11. *Gazel* adlı şiirin aşağıda verilen beyitlerinin kafiye şemasını belirleyip kafiye ve rediflerini bulunuz.

Dâr-ı dünyâ delü gönlüm gibi vîrân olsa
Ne cihân olsa ne cân olsa ne hicrân olsa

Kâş ki sevdüğümi sevse kamu ehl-i cihân
Sözümüz cümle hemân kıssa-i cânân olsa

Cevap: Kafiye şeması aa / ba şeklindedir.

vîr - ân olsa
hicr - ân olsa → *redif*
cân - ân olsa

zengin kafiye

Divan edebiyatı, saray ve medrese çevresinde gelişen, kurallara bağlı ve sanatlı bir şiir geleneğidir. Bu şiirlerde şairler; aşk, sevgili ve doğa gibi konuları işlerken kalıplaşmış benzetmeler (mazmunlar) kullanır ve kendilerinden önceki şairleri örnek alır. Dil genellikle ağırdır, Arapça ve Farsçadan etkilenilmiştir. Şiirde anlamdan çok söyleyiş güzelliği ve ahenk önemlidir; bu yüzden aruz ölçüsü, kafiye ve ahenk ön plandadır. Sevgili çoğu zaman ulaşılmaz ve kusursuz olarak anlatılırken âşık acı çeken ve sabırlı bir kişidir. Bu yönleriyle divan şiiri, derin anlamlar içeren ve estetik güzelliğe önem veren bir edebiyat anlayışını yansıtır.

12. *Gazel* adlı şiirde beyitler arasında anlam bütünlüğü var mıdır? Gerekçesiyle açıklayınız.

Cevap: *Gazel adlı şiirde, anlam bütünlüğü yoktur çünkü beyitler farklı düşünceleri içermektedir.*

Aşağıdaki şiirleri okuyunuz.

ŞARKI

Sevdiğim cânım yolunda hâke yeksân olduğum
Iyddır çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum
Ey benim aşkında bülbül gibi nâlân olduğum
Iyddır çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum

Cümle yâran sana uşşâk olduğun bilmez misin
Cümlenin tâkatları tâk olduğun bilmez misin
Şimdi âlem sana müştâk olduğun bilmez misin
Iyddır çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum

Gâhi Feyz-âbâda doğru azm edüp eyle safâ
Âsaf-âbâda gelüp gâhî salın ey meh-likâ
Gel hele gör sahn-ı Sa'dâbâda hiç olmaz bahâ
Iyddır çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum

(…)

Nedîm
(haz.: Muhsin Macit, *Nedîm Dîvânı*)

Günümüz Türkçesiyle:

Sevdiğim, canım yolunda toprakla bir olduğum! Kurban olduğum, bayramdır, nazla gezmeye çık! Ey aşkı uğrunda bülbül gibi ağlayıp feryat ettiğim! Kurban olduğum, bayramdır; nazlı nazlı gezin, dolaş!

Bütün dostların sana âşık olduğunu bilmez misin? Hepsinin artık tahammülleri kalmadığını bilmez misin? Şimdi herkesin seni özlediğini bilmez misin? Kurban olduğum, bayramdır; nazla gezmeye çık!

Bazen Feyzâbâda doğru gidip eğlen, bazen de -ey ay yüzlü!- Âsafâbâda gelerek salın, yürü. Hele gel de Sadâbâd meydanının paha biçilmez güzelliğini gör. Kurban olduğum, bayramdır; nazla gezmeye çık!

TUYUĞ

kankı canda od varını âh bilür
başda ne yazılmışın ol şâh bilür
cân giripdür ışkı yolına anun
yola çıhanun işin Allâh bilür

Kadı Burhaneddin
(haz.: Muharrem Ergin, *Kadı Burhaneddin Divanı*)

Günümüz Türkçesiyle:

Bir insanın gönlündeki aşk ateşini en iyi o aşkın acısını çeken bilir. Kaderinde ne olduğunu ise yalnız Allah bilir. O, canını aşk yoluna adamıştır; bu yola girenin neler yaşayacağını da ancak Allah bilir.

13. *Gazel, Tuyuğ* ve *Şarkı* adlı şiirlerden hareketle aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Ölçütler	*Gazel*	*Tuyuğ*	*Şarkı*
Nazım Birimi	*Beyit*	*Dörtlük*	*Bent*
Birim Sayısı	*5*	*1*	*3*
Ölçü	*Aruz ölçüsü*	*Aruz ölçüsü*	*Aruz ölçüsü*
Kafiye Düzeni	*aa, ba, ca, da, ea*	*aaxa*	*aaaa, bbba, ccca*

14. *Şarkı* adlı şiirde geçen “Feyz-âbâd”, “seyrân”, “ıyd”, “Sa’dâbâd” **ifadelerinden hareketle Lale Devri’nin sosyal hayatının şiirin diline ve içeriğine nasıl yansıdığını yorumlayınız.**

Örnek Cevap: *Şiirde eğlence, gezinti, bayram ve mesire yerlerinden söz edilmektedir. Bu durum Lale Devri’nde insanların eğlenceye önem verdiğini göstermektedir. Şair, dönemin sosyal hayatını şiirine yansıtmıştır.*

15. *Şarkı* adlı şiirde edebiyatın ilişkili olduğu disiplinlerden birini şiirden örnek vererek yazınız.

Örnek Cevap: *Sosyoloji ile ilişkilidir. Şiirde bayram, eğlence ve mesire kültürüne ilişkin unsurlar dönemin toplumsal yaşamına dair bilgiler vermektedir.*

16. *Şarkı* adlı şiirin dil ve anlatım özelliklerinden hareketle şairin üslup seçimi hakkındaki görüşünüzü yazıp şairin böyle bir üslup tercih etmesinin nedenini açıklayınız.

Örnek Cevap: *Şair şiirinde samimi, akıcı ve coşkulu bir üslup kullanmıştır. Bu üslubu tercih etmesinin nedeni sevgiliye duyduğu hayranlığı ve Lale Devri'nin neşeli yaşam anlayışını etkili bir şekilde şiirine yansıtmak istemesidir.*

17. *Kaside* adlı şiire yönelik duygu ve düşüncelerinizi yazınız.

Örnek Cevap: *Şiiri etkileyici buldum. Şair, padişahı övmek için güçlü benzetmeler ve sanatlı bir dil kullanmıştır. Şiir, divan edebiyatının zengin anlatım özelliklerini yansıtmaktadır.*

Yandaki karekodda verilen *Bayramlar Bayram Ola* adlı şiiri dinleyiniz.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

18. *Gazel* adlı şiir ile dinlediğiniz *Bayramlar Bayram Ola* adlı şiiri karşılaştırarak aşağıdaki kavram haritasını doldurunuz.

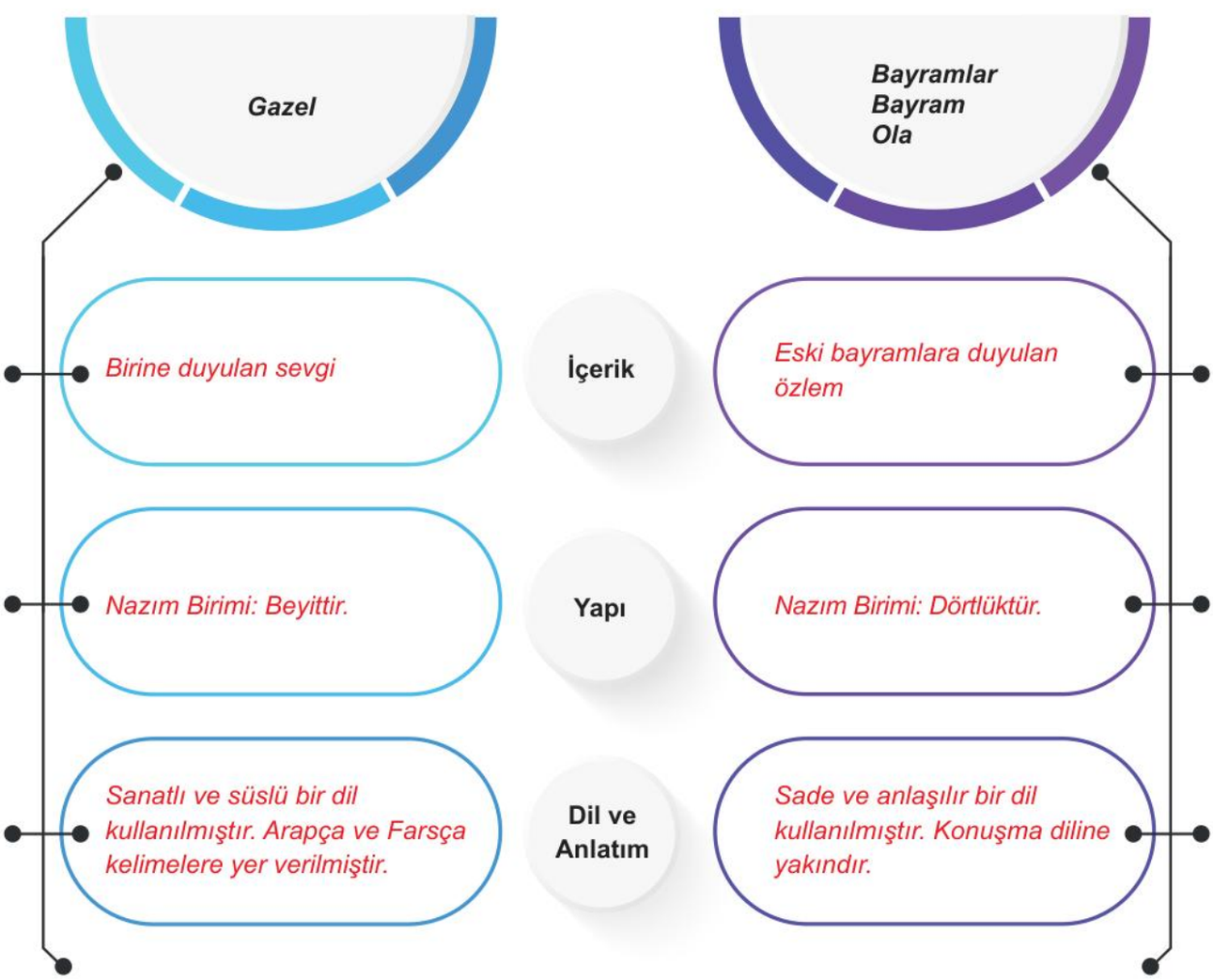

19. Okuduğunuz metinlerdeki zamir, edat, bağlaç ve ünlem türündeki kelimelerin geçtiği birer örnek cümle belirleyip bu kelimelerin cümledeki işlevini yazınız.

Kelime Türleri	Örnek Cümle	Cümledeki İşlevi
Zamir	*Sana bir öğüdüm olsun ki, kulağına küpe yap da bu öğüdümü ölünceye kadar taşı.*	*Sana kelimesi kişi zamiridir ve konuşulan kişinin ismi yerine kullanılmıştır.*
Edat	*Bir andız fidanı gibi büyümüşüm.*	*Gibi edatı cümleye benzerlik anlamı katmıştır.*
Bağlaç	*Ne olursan ol, ister padişah ister bey...*	*"ister… ister…" bağlacı, aynı görevdeki kelimelerin başına getirilerek bunlardan hangisi seçilirse seçilsin sakınca olmadığını anlatmak için kullanılmıştır.*
Ünlem	*Ey benim aşkında bülbül gibi nâlân olduğum.*	*Ey ünlemi seslenme amacıyla kullanılmıştır.*

20. *Gazel* adlı şiirden hareketle aşağıdaki öğrenme günlüğünde yer alan soruları cevaplayınız.

ÖĞRENME GÜNLÜĞÜ

1. Şiire yönelik beğeni veya eleştirilerinizi gerekçelendirerek yazınız.

Örnek Cevap: *Şiiri beğendim çünkü aşk ve özlem duyguları etkileyici bir şekilde anlatılmıştır. Ancak bazı kelimeler günümüzde kullanılmadığı için şiiri anlamakta zorlandım.*

2. Şiirde anlatılanlarla hayatın gerçekliğini karşılaştırınız.

Örnek Cevap: *Şiirde anlatılan aşk duygusu gerçek hayatta da insanların yaşadığı evrensel bir duygudur ama şiirdeki aşk ve sevgili tasvirleri günlük hayata göre daha abartılı şekilde verilmiştir.*

3. Şiiri okurken ne hissettiniz?

Örnek Cevap: *Şiiri okurken sevgi, özlem ve hüzün duygularını hissettim.*

4. Şiiri tahlil ederken nerede zorlandınız? Bu zorluğun üstesinden gelmek için nasıl bir yol izlediniz?

Örnek Cevap: *Şiiri tahlil ederken Arapça ve Farsça kelimeleri anlamakta zorlandım. Bu zorluğun üstesinden gelmek için kelimelerin günümüz Türkçesindeki karşılıklarına baktım.*

METİN TÜRÜ: ŞİİR (SAF ŞİİR)

1. Aşağıda *Selam Olsun* adlı şiirle ilişkilendirilebilecek bir görsel verilmiştir.

Verilen görsel ve şiirin adından hareketle şiirin içeriğine ilişkin tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçesiyle açıklayınız.

Örnek Cevap: *Şiirin yalnızlık veya özlem duygularını anlatacağını tahmin ediyorum. Görselde deniz kenarında gün batımını izleyen yalnız bir insan ve uzaklaşan bir gemi bulunmaktadır. Bu tür görseller bana ayrılığı ve özlemi çağrıştırmaktadır. Şiirin başlığı olan "Selam Olsun" ifadesi de uzakta kalınan kişi veya yerlere duyulan özlemi düşündürmektedir.*

2. Yandaki karekodda yer alan okuma stratejilerini inceleyiniz. *Selam Olsun* adlı şiiri daha iyi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüğünüz okuma stratejisini belirleyiniz. Seçiminizin nedenini yazınız.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

Örnek Cevap: *"Tahmin ederek okuma" stratejisini seçtim çünkü başlık ve görsel şiiri daha iyi anlamama yardımcı olacaktır.*

Aşağıdaki *Selam Olsun* adlı şiiri, seçtiğiniz okuma stratejisini kullanarak okuyunuz.

SELAM OLSUN

Selam olsun bizden güzel dünyaya
Bahçelerde hâlâ güller açar mı
Selam olsun sonsuz güneşe, aya
Işıklar, gölgeler suda oynar mı

Hepsi güzeldi kar, tipi, fırtına
Günlerin geçişi ardı ardına
Hasretiz bir kanat şakırtısına
Mavi gökte kuşlar yine uçar mı

Uzak, çok uzağız şimdi ışıktan
Çocuk sesinden, gül ve sarmaşıktan
Dönmeyen gemiler olduk açıktan
Adımızı soran, arayan var mı

Ahmet Hamdi Tanpınar
(haz.: İnci Enginün, *Bütün Şiirleri*)

3. Şiirin dil ve anlatım özelliklerinden ikisini yazınız.

Örnek Cevap:
- *Şiirde sade ve akıcı bir dil kullanılmıştır.*
- *Şiirde soru cümlelerinden ve imgelerden yararlanılmıştır.*

4. Okuduğunuz şiirden şairin şiir anlayışına yönelik bir çıkarımınızı yazınız.

Örnek Cevap: *Şair; şiirde estetik söyleyişi, duygu ve hayalleri ön plana çıkarmıştır.*

5. Şiirde hangi dizeyi daha çok beğendiniz? Gerekçenizi yazınız.

6. Şair, soru cümlelerine neden yer vermiştir? Bu soruların şiirin anlamına katkısını değerlendiriniz.

Örnek Cevap: *Şair, özlem ve merak duygularını daha güçlü hissettirmek için soru cümlelerine yer vermiştir. Bu sorular, şiirin duygusal etkisini artırmış ve okuyucunun şiirin anlamı üzerinde düşünmesini sağlamıştır.*

7. *"Hasretiz bir kanat şakırtısına"* **dizesinde anlatılmak istenen duyguyu şiirin bütününden hareketle açıklayınız.**

Örnek Cevap: *Bu dizede özgürlüğe, yaşama ve doğaya duyulan özlem anlatılmaktadır. Bu durum şairin, kuş seslerini ve hareketlerini bile özleyecek kadar yalnızlık ve hasret içinde olduğunu göstermektedir.*

8. *"Dönmeyen gemiler olduk açıktan / Adımızı soran, arayan var mı"* **dizelerinde hangi değer ele alınmıştır?**

Cevap: *Bu dizelerde vefa değeri ele alınmıştır.*

9. Saf şiirin özelliklerinden ikisini şiirden örnek göstererek yazınız.

Örnek Cevap:
- *Ahenk ve musikiye önem verilmiştir.*
Örnek: Selam olsun sonsuz güneşe, aya / Işıklar, gölgeler suda oynar mı
- *Bireysel duygu ve izlenimler ön plandadır.*
Örnek: Hasretiz bir kanat şakırtısına

10. Okuduğunuz *Gazel* ve *Selam Olsun* adlı şiirlerden hareketle aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Ölçütler	*Gazel*	*Selam Olsun*
Konu	*Birine duyulan sevgi*	*Kişinin kendisini yalnız hissetmesi*
Tema	*Aşk*	*Özlem*
Nazım Birimi	*Beyit*	*Dörtlük*
Birim Sayısı	*5*	*3*
Ölçü	*Aruz*	*Hece*
Kafiye Düzeni	*aa/ba/ca/da/ea*	*abab/cccb/dddb*

11. *Selam Olsun* adlı şiirde belirlediğiniz yapı unsurlarının metnin içeriğine katkısını değerlendiriniz.

Örnek Cevap: *Şiirin dörtlüklerden oluşması, kafiyesi ve ahenkli söyleyişi özlem duygusunun etkili bir şekilde aktarılmasını sağlamıştır.*

12. *Selam Olsun* ve *Gazel* adlı şiirlerden hangisini daha çok beğendiniz? Gerekçenizi yazınız.

Örnek Cevap: *Selam Olsun adlı şiiri daha çok beğendim çünkü şiir, Gazel adlı şiire göre daha anlaşılır.*

YAZMA

PERFORMANS GÖREVİ

PERFORMANS GÖREVİNİN ADI: EDEBÎ METİN YAZIYORUM

Bu çalışmada sizlerden 25 ve 26. sayfadaki öğretici metinlerden birini seçerek edebî metne dönüştürmeniz beklenmektedir. Metninizi estetik bir bakış açısıyla oluşturunuz.

Yazma çalışmanızı verilen aşamaları takip ederek gerçekleştiriniz.

Hazırlık

1. Verilen metinlerden hangisini edebî metne dönüştüreceğinizi belirleyiniz.
2. Belirlediğiniz bilgilendirici metin türünü hangi edebî türe dönüştüreceğinize karar veriniz.
3. Seçtiğiniz metin türünün yapı, dil ve anlatım özelliklerine yönelik bilgi toplayınız.
4. Yazma amacınızı ve kullanacağınız yazma stratejisini belirleyiniz.
5. Yazma amacınıza ve seçtiğiniz türün özelliklerine göre metnin iletisine karar veriniz.
6. Metninizin anlaşılırlığını ve etkileyiciliğini artırmak amacıyla görsel ögeler seçiniz.

Yazma Sırası

7. Metninize dikkat çekici bir girişle başlayınız.
8. Metninizde anlatım biçimlerinden ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanınız.
9. Bağlama uygun söz varlığı kullanmaya dikkat ediniz.
10. Metninizi zenginleştirmek ve etkileyici hâle getirmek için söz sanatlarından uygun gördüklerinizi kullanınız.
11. Türkçenin dil yapılarına uygun ve özgün bir şekilde yazmaya özen gösteriniz.
12. Metninizde eksiltili cümlelere yer veriniz.
13. Kelimeler ve cümleler arasındaki anlam bütünlüğüne dikkat ediniz.
14. Edebî metninizin yapısına uygun olarak iletilerinizi örtük bir şekilde vermeye dikkat ediniz.
15. Yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat ediniz.
16. Yazdığınız edebî metnin taslağını arkadaşlarınızla paylaşıp onlardan aldığınız dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeleri yaparak metninize son hâlini veriniz.

Değerlendirme

17. Yazma sonrasında arkadaşlarınızın edebî metnini 23. sayfadaki akran değerlendirme formu, kendi edebî metninizi de 24. sayfadaki öz değerlendirme formu ile değerlendiriniz.
18. Yazdığınız metinleri öğretmeninizin rehberliğinde sınıf panosu, okul gazetesi veya genel ağdaki güvenilir ortamlarda paylaşabilirsiniz.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: ---------- **Tarih: ----------**

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıdaki bölümleri doldurarak arkadaşınızın performans çalışmasını değerlendiriniz. Sizden arkadaşınızın çalışmasıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi objektif olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir.

Değerlendirdiğim Arkadaşımın Adı ve Soyadı: .....

Çalışmanın Adı: .....

Bu çalışmanın en iyi yanı: .....

Bu çalışma hakkında beğendiğim diğer üç şey:

1. .....
2. .....
3. .....

Bu çalışmada "Ben olsaydım farklı yapardım." **dediğim üç şey:**

1. .....
2. .....
3. .....

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: ---------- **Tarih: ----------**

Sevgili Öğrenciler,
Bu form, yazma çalışmanızla ilgili kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi objektif olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız **Evet**, kısmen katılıyorsanız **Kısmen**, katılmıyorsanız **Hayır** seçeneğini **X** ile işaretleyiniz.

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Belirlediğim bilgilendirici metin türünü hangi edebî türe dönüştüreceğime kolaylıkla karar verdim.			
Yazma amacımı ve kullanacağım yazma stratejisini belirledim.			
Anlaşılırlığı ve etkileyiciliği artırmak amacıyla görsel ögelerden yararlandım.			
Metnime dikkat çekici bir şekilde başladım.			
Anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlandım.			
Bağlama uygun zengin bir söz varlığı kullandım.			
Söz sanatlarından yararlanarak metnimi zenginleştirdim.			
Türkçenin dil yapılarına uygun ve özgün bir şekilde yazmaya özen gösterdim.			
Eksiltili cümlelere yer verdim.			
Cümleler arasında anlam bütünlüğünü sağladım.			
İletileri örtük bir şekilde vermeye dikkat ettim.			
Yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat ettim.			

I. Metin

BÜYÜK TAARRUZ BAŞKOMUTAN MUHAREBESİ VE ATATÜRK'ÜN ASKERİ DEHASI

(…)

Birinci Dünya Savaşı'nda uygulanan "Hat Savunması Konsepti" yani iki ordu bir hat üzerinde karşı karşıya gelerek bütün güçleriyle savaşıp, sonunda taraflardan biri savaşı kazanan taraf olurdu. Cephe savaşı şeklinde uygulanan bu konsept (kavram) askeri deha Mustafa Kemal Paşa tarafından o güne kadar dünyada hiç bilinmeyen "Satıh Savunması Konsepti"ne dönüştürülmüş ve uygulanmıştır. Bu konseptin ilk defa uygulandığı yer Sakarya Meydan Muharebesidir (...).

Başkomutan Mustafa Kemal Paşa bu konsepti şöyle ifade etmiştir:

"Bilirsiniz ki, savaş ve çarpışma demek yalnız iki ordunun değil, iki ulusun bütün varlıklarıyla, bütün mallarıyla, bütün maddi ve manevi güçleriyle karşılaşması ve birbiriyle vuruşması demektir. Bunun için, bütün Türk ulusunu, cephedeki ordu kadar, düşüncesi ve duygusuyla ve eylemli olarak savaşla ilgilendirmeliydim. Ulus bireyleri, yalnız düşman karşısında olanlar değil, köyünde, evinde, tarlasında bulunan herkes, silahla vuruşan savaşçı gibi kendini görevli bilerek, bütün varlığını savaşa verecektir. Bütün maddi ve manevi varlığını yurt savunmasına vermekte ağır davranan ve titizlik göstermeyen uluslar, savaşı ve çarpışmayı gerçekten göze almış ve başarabileceklerine inanmış sayılmazlar.

Muharebeler devam ederken 26 Ağustos 1921 günü savunma mevzilerinde dalgalanmaların meydana gelmesi üzerine Başkomutan Mustafa Kemal Paşa yurt savunmasını aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

"…Dedim ki: Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaş kanıyla sulanmadıkça düşmana bırakılamaz. Küçük büyük her birlik bulunduğu mevziden atılabilir; ama küçük büyük her birlik ilk durabildiği noktada tekrar düşmana karşı cephe kurarak muharebeye devam eder." (...)

Böylece cephe savaşı yerini topyekûn savaşa bırakmıştır. (...)

(…)

Mehmet Kılıç
(Genel ağdan alınmıştır.)

II. Metin

ÇİÇEKLERİN GİZLİ DİLİ

(…)

Tespit edilebildiği kadarıyla çiçek gizli dilini içeren altı liste tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Fransa elçisinin sekreteri Du Vignau'ya (Dü Vinyo) aittir. Du Vignau, 1688 yılında Osmanlı toplumu hakkında yazdığı Secretaire Turc (Seküter Türk) adlı eserinde, Türkler arasında aşkın ifadesinde kullanılan çiçek, meyve, ağaç, kumaş ve renkler gibi unsurlardan "selam dili" olarak bahseder (…). Küçük bir tabloda mavi (mâil oldum), erik (eridik), nohud (derdinden oldum bîhûd (kendinden geçmiş)), öd ağacı (başımın ilacı), karanfil (karanfilsin kararın yok, ben seni çoktan severim, meğer senin haberin yok) unsurlarına ait anlamları verir. Kitabın 159-187. sayfaları arasında verilen Katalog'da ise çiçekler en başta olmak üzere meyveler, bitkiler, kuruyemişler ve kumaş parçalarının anlamları listelenir. (…)

(…)

Du Vignau'dan tam bir yüzyıl sonra Lady Mary Worthley Montagu (Leydi Meri Vörtli Mantegü); 16 Mart 1718 tarihli mektubunda on yedi örnek vererek bu gizli iletişim sisteminden "aşk mektubu" olarak bahsetmiştir. Bu mektubu kendisinden adı verilmeyen bir leydi istemiştir. Montagu, kutuyu içinde bir kese, onun içinde de unsurları ve anlamlarını yazdığı kâğıt ile geminin kaptanına teslim etmiştir. Örneklerin içerisinde karanfil, ful (fulya) ve gül olmak üzere üç çiçek de yer almaktadır. Bu mektubu kendisinden bir leydi istemiştir. Montagu'nun örnekleri şu şekildedir (…):

gösteren (çiçek adı)	gösterilen (gizli dil ifadesi)
ful (fulya)	derdime derman bul
gül	ben ağlarım sen gül
karanfil	karanfilsin kararın yok gonca gülsün tımarın yok ben seni çoktandır sevdim senin benden haberin yok

(…)

Neslihan KOÇ KESKİN
(Genel ağdan alınmıştır.)

DİNLEME/İZLEME

1. Divan şiiri denilince aklınıza gelen kavramları aşağıdaki ilgili boşluklara yazınız.

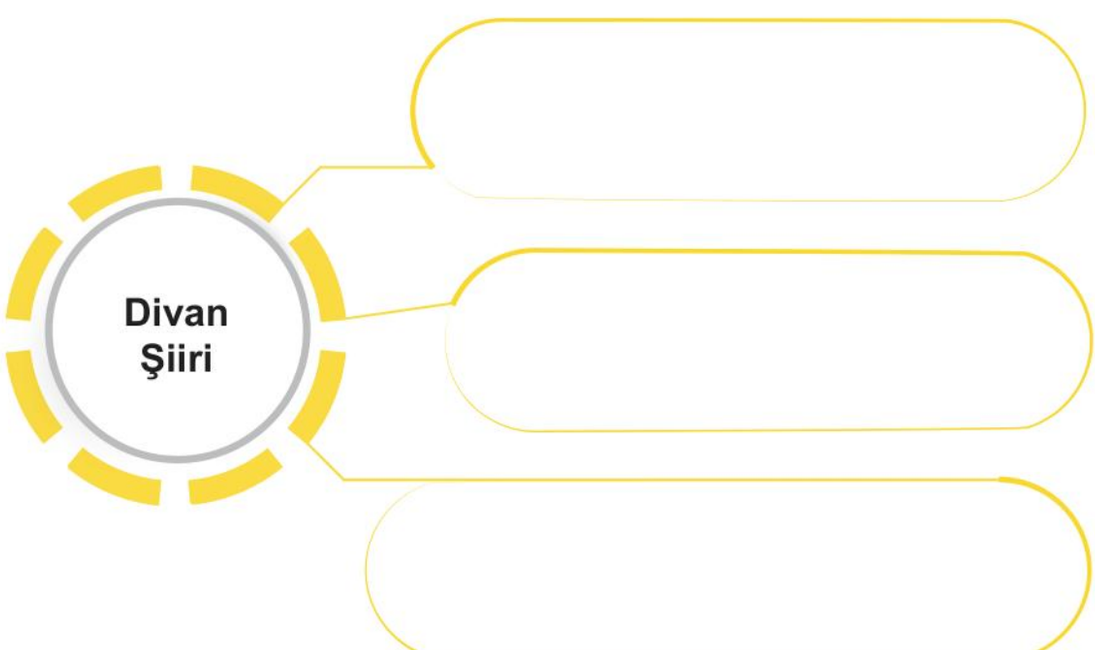

2. Yandaki karekodda yer alan dinleme stratejilerini inceleyiniz.
***Beyitler Arasında Yolculuk* adlı söyleşiyi daha iyi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüğünüz dinleme stratejisini belirleyiniz. Seçiminizin nedenini yazınız.**
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

Seçtiğiniz dinleme/izleme stratejisini kullanarak yandaki karekodda verilen *Beyitler Arasında Yolculuk* adlı söyleşiyi dinleyiniz/izleyiniz. Dinleme/izleme sırasında, metni çözümlemenize yardımcı olacağını düşündüğünüz kısımları not alınız.

3. Dinlediğiniz/izlediğiniz söyleşi metnine verilen başlığın içeriği yansıtma bakımından uygunluğunu değerlendiriniz. Siz olsaydınız bu metne mevcut başlığından farklı nasıl bir başlık verirdiniz? Gerekçesiyle yazınız.

4. Dinlediğiniz/izlediğiniz söyleşi metninde geçen "inşa, gonca, nahif, ezel, eleştirmen" **kelimelerinin anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK'nin *Güncel Türkçe Sözlük*'ünden kontrol ediniz.**

Kelime	Tahminim	*Güncel Türkçe Sözlük*'teki Anlamı
inşa		
gonca		
nahif		
ezel		
eleştirmen		

5. Dinlediğiniz/izlediğiniz söyleşi metnindeki yardımcı düşüncelerden ikisini yazınız.

6. Aşağıdaki cümleler ve kavramları, uygun olan harfleri cümlelerin başındaki boşluğa yazarak eşleştiriniz.

	CÜMLELER
	I. Sevgili o kadar dokunulmaz ve nahiftir ki maddi dünyanın hiçbir ağırlığı ona temas etmemelidir.
	II. Divan şiirini anlamak için onun en başta duyulmak üzere inşa edildiğini kabul etmemiz şart.
	III. Aruz ölçüsü hecelerin uzunluğu ve kısalığı üzerine kurulan âdeta matematiksel bir ritim sistemidir.
	IV. Ahmet Paşa'nın ezelden gelen o merhaba ile dünyadan kopuşu tasavvufi boyutta bir mest oluşu yaşarken Attila İlhan aynı durumu gözlerin değmesiyle tetiklenen bir felaket hissiyle böyle modern bir yalnızlık ve hüznün içinde ifade ediyor.

KAVRAMLAR

a) Tanım

b) Karşılaştırma

c) Neden-sonuç

ç) Koşul

d) Varsayım

7. Dinlediğiniz/izlediğiniz söyleşi metninde geçen Ahmet Paşa'nın aşağıdaki beytinden hareketle dönemin sosyal ve kültürel yaşamı hakkında bir çıkarımınızı yazınız.

Eyyâm-ı mâh-ı ıyddur ebrû-nümâ ol ey sanem
Hengâm-ı bûy-ı 'uddur gîsû-güşâ ol ey sanem

(Ey put gibi güzel sevgili, bayram günleridir hilal gibi kaşını göster. Güzel kokuların yayıldığı bu zamanda saçlarını aç da görün.)

8. Dinlediğiniz/izlediğiniz söyleşi metninden açık ve örtük iletilere birer örnek yazınız.

Aşağıdaki metni okuyunuz.

GAZİ

Yeni harflere dair ilk defa fikir teatisi için Dolmabahçe Sarayı'na davet edilenler içinde Gazi'yi bizzat görmeye gidenlerden biri de bendim.

Heyecanım çoktu.

Fotoğraf merceğine zerre kadar itimadım yoktur. Bundan dolayı fotoğraf makinesinin keşfiyle portre ressamının vazifesine son bulmuş gözüyle bakanlara hak vermek bence zordur. Şekil ve madde ışığın yansımasına göre anbean değişir. Bu bakımdan hiçbir çehrenin vasıfları belirli bir tek görüntüsü yoktur. Fırça sanatkârı çizeceği çehre üzerinde uzun müddet hayatın gelgitini gözlemlemek ve onu birçok değişimlerinde kaydetmek yoluyla sonunda gerçek kimliğin gizli hatlarını sezmeyi ve görmeyi başarır. Fotoğraf bu zihnî analiz ve sentez gücüne sahip değildir. Onun için hassas cam üzerinde çizilen şekle bir belge değeri yüklenemez.

Gördüğüm fotoğraflara kıyasla biraz şişman, biraz yorgun, biraz hatları kalınlaşmış bir vücuda karşılaşacağımı zannederken, kapıdan bir ışık dalgası halinde giren yoğun bir kuvvet ve hayat görüntüsüyle birden gözlerim kamaştı: Gözbebekleri en garip ve esrarengiz madenlerden yapılmış bir çift gözün mavi, sarı, yeşil ışıklarda aydınlandığı asabi bir çehre... Yüzde, alında, ellerde bir sağlık ve bahar rengi... Düzgün taranmış, noksansız, sarı, genç saçlar... Bütün zemberekleri çelikten, ince, yumuşak, toplu, gerilmiş, terütaze bir vücut.

(…)

Kendi yarattığı şimşekli bulutlardan, fırtınalardan ve etrafına döktüğü feyizli sellerden yegâne etkilenmeyen meğer onun genç başı imiş!

O günün benim için en büyük nimeti o efsanevi başı yakından görmem olmuştur.

Ahmet Haşim, *Bize Göre*

9. *Beyitler Arasında Yolculuk* ve *Gazi* adlı metinlerden hareketle aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Ölçütler	*Beyitler Arasında Yolculuk*	*Gazi*
Konu		
Dil ve Anlatım		
Ana Düşünce		
Tür		

Aşağıdaki metni okuyunuz.

HAKİKAT NEDEN ACIDIR?

Hakikat acıdır, diye bir söz vardır. Bu sözün nereden çıktığını geçenlerde merak ettim. Aradım taradım, fakat hakikatin tadı üzerinde yapılmış hiçbir incelemeye rastlayamadım. Hakikat yenecek bir şey midir ki bunun tadı olsun, diye düşünüyordum. Biliyorsunuz, biz bir şeyin tadını, daha doğrusu onun tatlı, tatsız veya acı olduğunu, kısaca lezzetini dilimizle anlayabiliriz. Bunu ayırıp seçecek başka bir uzvumuz yok. Üstelik böyle bir ayırma sadece yenecek şeyler için bahis mevzuu oluyor. Hakikat yenecek bir şey olmadığına ve ona hiçbir zaman dilimizi dokunduramayacağımıza göre acaba neden: "Hakikat acıdır." demişler? Kim demiş bunu? Aradım taradım, itiraf ederim ki bulamadım.

Ama benim arayıp da bulamadığım bir şey daha var: Bu iddianın tersini ileri sürene, yani "Hakikat tatlıdır" diyene de rast gelinmiyor. Kimse böyle bir laf söylememiş. (…) kim söylemiş olursa olsun, hakikatin acı olduğu doğru. Doğru olmasaydı elbette biri çıkar: "O iddianın aslı yoktur, hakikat tatlıdır" diye, hiç değilse ortaya bir münakaşa çıkmış olurdu. Böyle bir münakaşa mevcut olmadığına göre hakikatin acı olduğunu kabul etmek gerekiyor.

Ama neden, mecazi manada bile olsa, hakikat acı olsun? İşi mantığa vuracak olursanız hakikat aslında ne acıdır, ne de tatlı! O, sadece hakikattir. Göründüğü gibidir, çıplaktır, gizlisi, saklısı yoktur ve esefle söylemek lazım gelir ki, çoğu zaman, bizim istediğimiz veya umduğumuz gibi değildir.

İşte hakikatin acı olması ve umumiyetle böyle sayılması, zannedersem onun bu halinden ileri geliyor. Çünkü biz insanlar her şeyin bizim istediğimiz veya ümit ettiğimiz gibi olmasını bekleriz. Çoğu zaman hakikat diye önümüze koyduğumuz yahut uzaktan seyrettiğimiz veya zihnimizin bir köşesine yerleştirip orada büyüttüğümüz şey aslında bir hayaldir. Hayal olduğunu fark etmediğimiz bir hayal. Bu hayali bizzat kendimiz yarattığımız için onu süslemek, güzelleştirmek, yeni yeni renklerle donatmak da elimizdedir. Bütün kalbimizle bağlı olduğumuz bu hayale doğru yürürken ruhumuz büyük bir haz içinde mest olur.

Bir hedefe doğru yürümek ona yaklaşmak demektir. Günün birinde onunla karşı karşıya, hatta burun buruna gelmek mukadder olur. İşte o zaman hakikat, bizim üzerine giydirdiğimiz hayal mahsulü elbiseden sıyrılarak karşımıza çıkar, onunla yüz yüze geliriz. Hakikat o zaman bize berbat görünür. İşte o anda hakikat bizim için acı, hem de çok acıdır. Çünkü istediğimiz, umduğumuz gibi değildir.

(…)

Şevket Rado, *Aile Sohbetleri*

10. *Beyitler Arasında Yolculuk* ve *Hakikat Neden Acıdır?* adlı metinlerle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

a) Okuduğunuz metinden hareketle sohbet türünün dil ve anlatımına dair bir çıkarımınızı yazınız.

.....

.....

b) Hangi metni daha etkileyici buldunuz? Gerekçenizi açıklayınız.

.....

.....

c) *Beyitler Arasında Yolculuk* adlı söyleşi metninde sunucu ile konuşmacı arasındaki iletişim hakkındaki bir düşüncenizi yazınız.

.....

.....

.....

ç) *Hakikat Neden Acıdır?* adlı metinden açık ve örtük iletilere birer örnek yazınız.

.....

.....

.....

d) *Beyitler Arasında Yolculuk* adlı söyleşi metnini özetleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

e) *Beyitler Arasında Yolculuk* adlı metindeki düşünceyi geliştirme yollarından birini yazınız.

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyunuz.

DİVAN ŞİİRİNDE OSMANLI GELENEĞİNİN İZLERİ

(…)

Klâsik şiirde, sevgiliye ait birçok güzellik unsuru oka benzetilmiştir. Sevgilinin boyu, kirpiği, gamzesi ve gözü devamlı âşığa ok atar. Onu bağrından, dolayısıyla gönlünden yaralar. Âşık, sevgilisinden gelen bu oklardan şikayetçi değildir. Hatta onları hatıra olarak bedeninde muhafaza eder. Âşık ve sevgili arasındaki bu ilişkiler beyitlerde işlenirken ok, yay ve kemankeşlikle ilgili birçok âdet de beyitlerde konu edilir. Ok müsabakalarının düzenlenmesi, okun atılacağı yere ayaktaşı, ulaştığı yere menzil taşı dikilmesi, menzil taşına rekor kıranın adı ve rekor tarihinin yazılması, atılan oklara sahibinin isminin yazılması bunlardan bazılarıdır.

Okçular, Osmanlı döneminde İstanbul Okmeydanı'nda umumiyetle pazartesi ve perşembe günleri toplanarak talim yaparlardı. İçlerinden iyi derece yapanlar icazete lâyık görülür ve bu vesileyle ziyafet tertiplenir, ayrıca kabza verilirdi. Okçulukta öncekilerden daha uzak mesafeye ok atabilmek hüner sayıldığı gibi, sarı pirinçten yapılmış çana ok geçirmek, kalın tomruklara ok saplamak, kalkanı ok ile delmek, içi su dolu şişelere ok geçirmek, oku havaya atıp yere inerken düşürmeden eliyle tutmak vb. de hüner sayılırdı. Böyle hüner ve maharet gösterenlerin okları Okmeydanı Tekkesi'ne asılarak teşhir edilirdi. Eski Osmanlı kemankeş âdetlerinden biri de bin defa okunu hedefe isabet ettirmiş veya bin kere av avlamış bir kahramanın nişan alması, ava gitmeyi bırakıp yayını duvara asması, onu saygı ve itina ile saklamasıdır.(…)

Nihat ÖZTOPRAK
(Genel ağdan alınmıştır.)

11. *Beyitler Arasında Yolculuk* ve *Divan Şiirinde Osmanlı Geleneğinin İzleri* adlı metinlerden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız.

a) Hangi metni daha samimi buldunuz? Gerekçenizle yazınız.

b) Hangi metinde kişisel düşünceler ağır basmaktadır?

c) Metinlerin türlerini gerekçesiyle yazınız.

ç) Metinleri dil ve anlatım özellikleri bakımından karşılaştırılarak aralarındaki farklılıklardan birini metinlerden örnek göstererek yazınız.

d) *Divan Şiirinde Osmanlı Geleneğinin İzleri* adlı metinde geçen "ok" **ve** "okçuluk" **kavramlarından hareketle dönemin sosyal hayatına dair bir çıkarımınızı yazınız.**

12. *Beyitler Arasında Yolculuk* adlı söyleşi metnine yönelik bir beğeni veya eleştirinizi gerekçesiyle yazınız.

13. *Beyitler Arasında Yolculuk adlı* söyleşi metnindeki "Şairlerin kuyumcu titizliği sese, ritme ve ahenge yöneliktir." **düşüncesi günümüzde de geçerliliğini sürdürmekte midir? Gerekçenizi açıklayınız.**

14. Aşağıdaki beyitten hareketle verilen soruları cevaplayınız.

Güllü dîbâ giydin amma korkarım âzâr eder
Nâzenînim sâye-i hâr-ı gül-i dîbâ seni

(Gül desenli ipek elbise giydin ama korkarım o elbisedeki gülün dikeninin gölgesi bile seni incitir, nazlı sevgilim.)

a) Şairin üslubundaki inceliği yorumlayınız.

b) Altı çizili dizede kullanılan söz sanatını belirleyerek anlama katkısını açıklayınız.

15. *Beyitler Arasında Yolculuk* adlı söyleşi metninde Attila İlhan ile Ahmet Paşa'nın şiirlerindeki ortak duyguyu yazınız.

16. *Beyitler Arasında Yolculuk* adlı söyleşi metninde dile getirilen duygu ve düşünceleri kendi görüşlerinizle karşılaştırınız. Karşılaştırma sonuçlarınızı gerekçelendirerek bir yansıtma yazısı yazınız.

KONUŞMA

PERFORMANS GÖREVİ

PERFORMANS GÖREVİNİN ADI: EDEBİYATIMIZDA İZ BIRAKANLAR

Bu çalışmada sizlerden; tema boyunca öğrendiğiniz ya da ilginizi çeken edebiyat alanında iz bırakmış, Türkçeye ve Türk edebiyatına katkıda bulunmuş bir şahsiyetin edebî yönü ile ilgili bir podcast (sesli blog) hazırlamanız beklenmektedir.

Hazırlayacağınız podcasti verilen aşamaları takip ederek gerçekleştiriniz.

Hazırlık

1. Ele alacağınız edebî şahsiyeti seçiniz.
2. Amacınıza ve hedef kitlenize uygun konuşma yöntem ve stratejisini belirleyiniz.
3. İletişim engeli oluşturmayacak bir ortam hazırlayınız.

Planlama

4. Seçtiğiniz şahsiyetle ilgili araştırma yapınız.
5. Konuşma içeriğinizi oluştururken ifadelerinizi öncelik-sonralık, neden-sonuç vb. yönlerden karşılaştırınız. Karşılaştırdığınız ifadelerin metnin yapısına uygun olmasına dikkat ediniz.
6. İfadelerinizin doğruluk, geçerlilik, tutarlılık vb. ilkelere uygun olmasına dikkat ediniz.
7. Metninizin içeriğini oluştururken Türkçenin dil ve anlatım özelliklerini göz önünde bulundurunuz.
8. Düşünceyi geliştirme yollarından (tanımlama, örnekleme, benzetme vb.) ve anlatım biçimlerinden yararlanarak anlatımınızı zenginleştiriniz.
9. Uygun söz varlığı seçmeye özen gösteriniz.
10. Konuşmanızın ana düşünceyi destekleyen bilgiler içermesine dikkat ediniz.
11. Konuşmanızı giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini planlayarak hazırlayınız.
12. Konuşmanızdaki iletileri açık ya da örtük olarak verebilirsiniz.
13. Konuşmanızda eksiltili ve devrik cümlelere yer veriniz.
14. Hangi araç gereçleri (ses kayıt cihazı…) kullanacağınıza karar veriniz.
15. Hazırladığınız planı arkadaşlarınızla paylaşarak geri dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeleri yapınız.

Sunum

16. Konuşmanıza dikkat çekici bir girişle başlayınız.
17. Konuşmanızda ses tonunuzu etkili kullanınız.
18. Zamanı ve mekânı etkili biçimde kullanınız.
19. Konuşmanızı uygun bir ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınız.
20. Kayıt altına aldığınız podcasti dilerseniz arkadaşlarınızla paylaşabilirsiniz.

Değerlendirme

21. Sunum sonrasında arkadaşlarınızın performansını 38. sayfadaki akran değerlendirme formu, kendi performansınızı ise 39. sayfadaki öz değerlendirme formu ile değerlendiriniz.
22. Akran değerlendirme ve öz değerlendirme formlarındaki tespitleri dikkate alarak sonraki konuşmalarınızı bu tespitlere göre hazırlayınız.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: ---------- **Tarih: ----------**

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıdaki bölümleri doldurarak arkadaşınızın performans çalışmasını değerlendiriniz. Sizden arkadaşınızın çalışmasıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi objektif olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir.

Değerlendirdiğim Arkadaşımın Adı ve Soyadı: .....

Çalışmanın Adı: .....

Bu çalışmanın en iyi yanı: .....
.....
.....
.....

Bu çalışma hakkında beğendiğim diğer üç şey:
1. .....
2. .....
3. .....

Bu çalışmada "Ben olsaydım farklı yapardım." **dediğim üç şey:**
1. .....
2. .....
3. .....

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: ---------- **Tarih:** ----------

Sevgili Öğrenciler,
Bu form, konuşma çalışmanızla ilgili kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi objektif olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız **Evet**, kısmen katılıyorsanız **Kısmen**, katılmıyorsanız **Hayır** seçeneğini **X** ile işaretleyiniz.

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Konuya uygun edebî bir şahsiyet seçtim.			
Amacıma ve hedef kitleme uygun konuşma yöntem ve stratejisini belirledim.			
Konuşmam için iletişim engeli oluşturmayacak bir ortam hazırladım.			
Seçtiğim şahsiyetle ilgili doğru ve güvenilir kaynaklardan bilgiler edindim.			
Konuşmama dikkat çekici bir girişle başladım.			
Konuşma içeriğimi oluştururken ifadelerimi öncelik-sonralık, neden-sonuç vb. göre düzenledim.			
Konuşmamda Türkçenin dil ve anlatım özelliklerini göz önünde bulundurdum.			
Düşünceyi geliştirme yollarından (tanımlama, örnekleme, benzetme vb.) ve anlatım biçimlerinden yararlanarak anlatımımı zenginleştirdim.			
Konuşmamda ana düşünceyi destekleyen bilgilere yer verdim.			
Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini planladım.			
Eksiltili ve devrik cümlelere, açık ve örtük iletilere yer verdim.			
Konuşmamda ses tonumu etkili kullandım.			
Zamanı ve mekânı etkili biçimde kullandım.			
Konuşmamı daha sonra paylaşmak üzere uygun bir ses kayıt cihazıyla kayıt altına aldım.			

Bu tema süresince öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki öğrenme günlüğünü doldurunuz.

ÖĞRENME GÜNLÜĞÜ

1. **Bu tema boyunca hangi metin türleri işlenmiştir? Bu türler hakkında neler öğrendiniz?**

2. **Edebî dil ile günlük dil arasındaki farkları bu temada işlenen metinlerden örnek vererek açıklayınız.**

3. **Okuduğunuz şiirlerde sizi en çok etkileyen ifadeyi ve nedenini yazınız.**

4. **Bu tema sürecinde okuma, yazma, dinleme/izleme ve konuşma becerilerinizden hangisinin daha çok geliştiğini düşünüyorsunuz? Neden?**

5. **Bu temada yeni öğrendiğiniz üç kavramı yazınız.**

6. **Bu tema sonunda kelimelerin ritmi ve dilin ahenk özellikleri hakkında ulaştığınız düşünceleri yazınız.**

NOTLAR

YAZILI PUSULASI

Çözümlere buradan ulaş

10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenme Etkinlikleri Seti 2. Bölüm (2026-2027)

Telefonunun kamerasıyla ilgili QR kodunu okut.
Ekrandan okuyorsan QR koduna dokunabilirsin.

CEVAP VE ÇÖZÜMLER

Yazılı cevaplar ve çözüm sayfası
Ücretsiz erişim

VİDEO ÇÖZÜMÜ

Bu PDF'nin ilgili videosu ve durumu
Premium videolar uygulamada açılır

Video henüz eklenmediyse sağdaki sayfada belirtilir.
Video sonradan eklendiğinde aynı QR kodu kullanılabilir.

Bu erişim kartı Yazılı Pusulası tarafından eklenmiştir.
Önceki soru ve cevap sayfaları değiştirilmemiştir.
kaynaklar.net